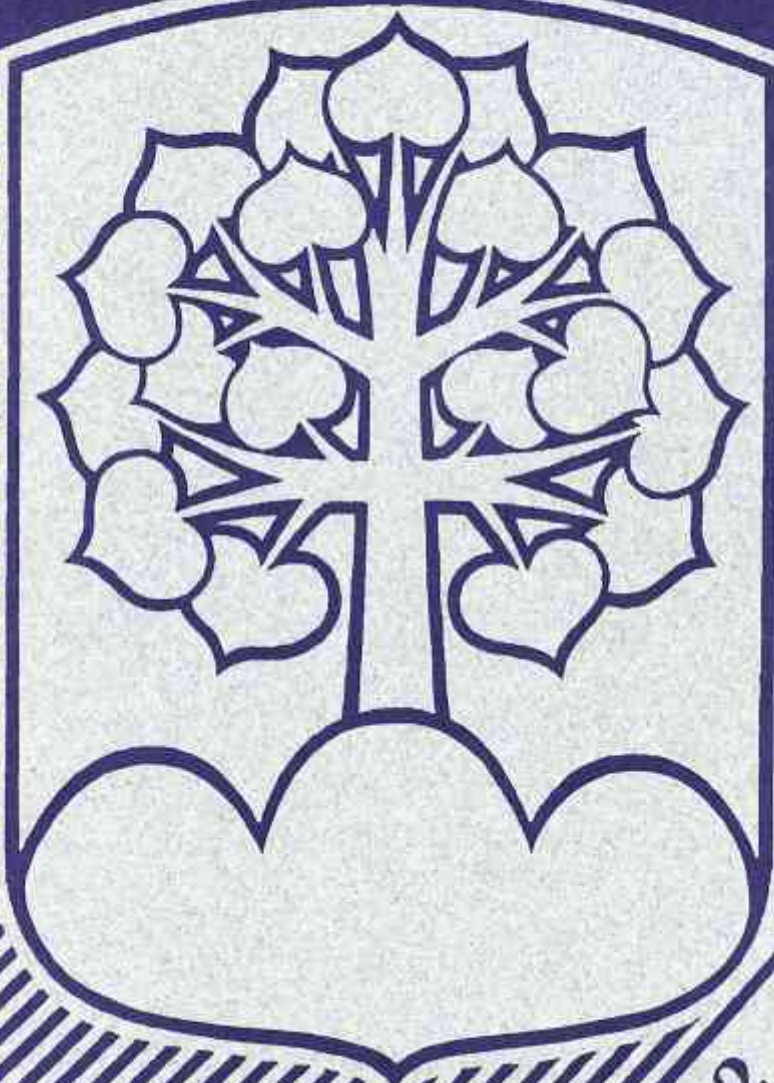


GENEALOGICKO - HERALDICKÝ
HLAS



2
1998

ČASOPIS SGHS M S MARTIN

OBSAH

ŠTÚDIE - ČLÁNKY

Jaroslav Perniš: Alžbeta Uhorská (1353-1380) v osídľach dynastickej politiky / 3

Friederik Federmayer: Úradníci Uhorskej kráľovskej komory

Juraj Rakovický a Václav Dobrašovský / 13

Tomáš Tandlich: Obchodné cechy v slobodných kráľovských mestách na východnom Slovensku a ich pečate / 22

Viera Moršová: Príspevok ku genealógii Jána Smreka / 26

PRAMENE

Franciszek Zaczy: Spišské matriky v Poľsku / 30

SPOLOČNOSTI - INŠTITÚCIE

Peter Hawolma: Slovenská genealogická spoločnosť / 32

SÚŤAŽ

Jozef Novák: Súťaž o najlepšie genealogické práce 1998 / 33

BIBLIOGRAFIA - GLOSÝ / 43

KRONIKA / 45

KURIOZITY / 47

INHALT / 49

SUMMARY / 50

Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť pri Matci slovenskej (zal. 1991 v Martine) podporuje záujemcov o genealógiu, heraldiku a príbuzné disciplíny, osobitne tých, ktorí skúmajú pôvod a príbuzenské vzťahy slovacikálnych rodín a osobností. Za týmto účelom poskytuje konzultácie, organizuje vedecké a vzdelávacie podujatia, vydáva periodikum Genealogicko-heraldický hlas a ďalšie publikácie, pripravuje rôzne výskumno-zberateľské akcie, buduje vlastnú knižnicu a archív.

Spoločnosť je otvorená pre domácich i zahraničných členov. Členstvo (individuálne alebo kolektívne) vzniká po zaregistrovaní vyplnenej prihlášky a zaplatení členského príspevku na príslušný kalendárny rok (100 Sk, pre študentov a dôchodcov 50 Sk, pre členov z ČR 120 Sk).

Prihlášky a prípadné otázky posielajte na adresu: Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť pri Matci slovenskej, Novomeského 32, 036 52 Martin. Telefón 0842-313 71, klapka 459. Fax 0842-331 88. Členské príspevky a finančné dary možno poukazovať na účet spoločnosti vo VUB Martin č. 12737-362/0200.

ALŽBETA UHORSKÁ (1353-1380) V OSÍDLACH DYNASTICKEJ POLITIKY

Jaroslav Perniš

Máloktorá z anjouovských princezien bola od svojho útleho detstva súčasťou toľkých sobášnych projektov ako práve Alžbeta Uhorská, neter uhorského kráľa Ľudovíta Veľkého a jediná dcéra dalmátskeho, chorvátskeho a slavonskeho vojvodu Štefana. Svojho otca nepoznala, pretože keď 9. augusta 1354 zomrel, bola veľmi malá. Jej matka Margaréta Bavorská, dcéra cisára Ľudovíta IV. z dynastie Wittelsbachovcov, sa o niekoľko rokov po ovdovení vydala za grófa Gerlacha z Hohenlohe, zanechajúc Alžbetu s bratom Jánom na uhorskom kráľovskom dvore. Tu, pod kuratelou svojej starej matky Alžbety Poľskej, prežívala Alžbeta Uhorská svoje detstvo. Hoci strýko Ľudovít Veľký bol v čase jej narodenia už druhýkrát ženatý, stále nemal vlastných potomkov. Preto práve ona, Alžbeta Uhorská, dlhé roky reprezentovala nastupujúcu generáciu uhorských Anjouovcov (najmä po bratovej smrti). Z tohto dôvodu ju strýko už krátko po príchode na svet nekompromisne zatiahol do svojej dynastickej politiky.

Prvýkrát ju zasnúbil v r. 1356. Dôvody boli výsostne politické a súviseli s plánmi uhorského panovníka v Taliansku, ktorý sa pripravoval na vojnu s Benátkami. Vo februári 1356 sa v Rábe (dnes Győr) stretol s cisárom Karolom IV., svojim bývalým svokrom, lebo jeho postup v nastávajúcom období nebol možný, *„bez väčšej diplomatickej prípravy a najmä bez predbežného súhlasu cisára, pretože vojna mala prebiehať, aspoň pokiaľ išlo o Ľudovítových spojencov, na území pod ríšskou jurisdikciou“*.¹ Cenou za pomoc cisára na tomto podujatí bola dohoda o sobáši medzi Alžbetou a **Joštom Luxemburským**.² Jošt bol prvorodeným synom moravského markgrófa Jána Henricha, mladšieho Karolovho brata. Narodil sa z jeho druhého manželstva s Margarétou Opavskou. V čase jeho zasnúbenia s uhorskou princeznou cisár nemal žijúceho mužského potomka, takže Jošt a jeho otec stáli v dedičskej postupnosti veľmi blízko k českému trónu. Karol IV. týmto manželstvom sledoval vlastný dynastický cieľ: získanie svätostefánskej koruny pre luxemburský rod. *„Tak sa prvýkrát vynoril projekt, ktorý sa potom stal v rôznych modifikáciách vedúcou myšlienkou Karolovho dynastického snaženia do posledných dní jeho života“*.³

Smrť Alžbetinho brata Jána na jeseň 1360 znamenala pre Ľudovíta Veľkého veľkú stratu, pretože ani po siedmich rokoch manželstva s Alžbetou Kotromaničovou nemal deti.⁴ Význam zmluvy z r. 1356 sa tak zdvojnásobil. Pápež Inocent VI. bulou z 19.11.1360 danou v Avignone udelil potrebný kanonický dišpenz, ktorým snúbencom oslobodil od prekážky štvrtého stupňa pokrvného príbuzenstva.⁵ Dňa 2. februára nasledujúceho roku Karol IV. a Ľudovít Veľký vo Visegráde ratifikovali zmluvu uzavretú pred piatimi rokmi. V listine vydanéj pri tejto príležitosti zhrnuli všetky predchádzajúce ustanovenia, ktoré sa týkali budúceho manželského zväzku. Veno

nevesty stanovili na 10-tisíc hrivien. Pre prípad, že by ho uhorská strana nemohla v určenom termíne jednorázovo vyplatiť, Alžbeta mala zabezpečený ročný dôchodok na rôznych majetkoch. Ak by Ľudovít Veľký zomrel ešte pred uzavretím sobáša, ku ktorému malo dôjsť v čase, keď jeho neter dovŕši 12 rokov, garantom záväzkov sa namiesto neho stane jeho matka Alžbeta. Cisár mal zase prevziať v obdobnom prípade záväzky svojho brata Jána Henricha.⁶

Nádeje uhorského dvora sa však veľmi rýchlo rozplynuli, pretože 26.2.1361 v Norimbergu porodila cisárova tretia manželka Anna Svídnická, neter uhorského kráľa, syna Václava. Tým sa zmenilo Joštovo postavenie v dedičskej postupnosti po jeho strýkovi a zmenšil sa význam zmluvy, uzavretej 3 týždne predtým.⁷ Narodenie cisárovho dediča nebolo hlavnou príčinou toho, že sa nerealizoval anjouovsko-luxemburský sobášny projekt. „*Bol to výsledok zhoršenia vzájomných vzťahov medzi cisárom Karolom IV. a Ľudovítom Veľkým, čo sa príslušne odzrkadlilo v geopolitickom priestore stredovýchodnej Európy, ktorá tak na začiatku šesťdesiatych rokov 14. storočia stála na pokraji vojny.*“⁸ Leví podiel na vytvorení napätia medzi pražským a budínskym dvorom mal ctižiadostivý predstaviteľ dynastie Habsburgovcov, rakúsky vojvoda Rudolf IV., cisárov zať.⁹

Nie je cieľom tejto štúdie podrobne rozoberať príčiny, ktoré vyvolali tento konflikt.¹⁰ Faktom zostáva, že okrem zmarenia Alžbetinho sobáša s Joštom Luxemburským dopomohli k tomu, že uhorská princezná sa stala snúbenicou Rudolfovho brata **Albrechta III.** Kedy sa tak stalo, pramene mlčia. Zásnuby boli pravdepodobne súčasťou alebo doplnením v tom čase uzavretej uhorsko-rakúskej zmluvy o vzájomnom postúpení dedičského práva. Dozvedáme sa o tom z dosť neurčitého prehlásenia kancelára mesta Dubrovník z 3.12.1362 v Zadare. Hovorí sa v ňom o vytvorení trvalého spojenia vo forme spolku a nerozlučného zväzku, ktoré uhorský kráľ uzavrel s rakúskymi vojvodami v záujme upokojenia situácie a mieru vo svojom kráľovstve.¹¹ Nie je známe ani to, akým spôsobom uhorská strana zrušila predchádzajúce zmluvy medzi Ľudovítom Veľkým a Karolom IV., ktoré sa týkali pôvodného sobášneho projektu. Možno to vysvetliť „*zásadnou zmenou v Ľudovítovej zahraničnopolitickej orientácii. Tá bola vyvolaná zosilnením protiluxemburskej strany na budínskom dvore, na ktorej čele stála kráľovná-matka Alžbeta a ktorá sa teraz chopila príležitosti. Táto strana sa zrejme obávala, že Luxemburgovci sú príliš mocným partnerom a dávala teda prednosť iným kombináciám. Nedocenila však, že luxembursko-anjouovské spojenectvo vyrastá z hlbokého spoločného dynastického záujmu, osudovo spätého s Ľudovítovou talianskou politikou či už voči Neapolsku alebo voči Benátkam, ktorý nemožno tak ľahko inou orientáciou nahradiť.*“¹²

Uhorsko-rakúska dedičská zmluva by v prípade svojho naplnenia mala ďalekosiahle dôsledky, pretože Alžbeta bola jedinou dedičkou Ľudovíta Veľkého. Bolo veľmi pravdepodobné, že po svojom bezdetnom strýkovi zdedí svätošťefanskú korunu. Na druhej strane z manželstva Rudolfa IV. s Katarínou Luxemburskou sa nenarodili žiadne deti. Zásnuby brata rakúskeho vojvodu s neterou uhorského kráľa preto zvyšovali možnosť, že po Ľudovítovej smrti sa Rakúsko a Uhorsko spoja práve pod Albrechtovým žezlom. Už len predstava, že by na trón susedného kráľovstva nastúpil Habsburgovec, bola pre cisára neprijateľná a vyvolala jeho rýchlu diplomatickú reakciu. Dňa 10.2.1364 predstavitelia troch dynastií uzavreli v Brne novú dedičskú zmluvu, na základe ktorej v prípade, že by cisárska dynastia zostala bez zákoni-



1. *Ludovít Veľký (1326-1382), uhorský a poľský kráľ, strýko a hlavný strojca sobášnych projektov Alžbety Uhorskej.*

2. *Moravský markgróf Ján Henrich Luxemburský (1322-1375), prvý potenciálny svokor Alžbety Uhorskej (socha v chráme Sv. Víta v Prahe).*

tých descendantov mužského i ženského pohlavia, mali všetky ich krajiny pripadnúť Rudolfovi IV., Albrechtovi, Leopoldovi, ich sestre Margaréte, vdove po hornobavorskom vojvodovi, jej synovi tirolskému grófovi Menhartovi a ich potomkom. Keby však habsburskí bratia, uhorský kráľ, jeho matka a dcéra jeho brata Štefana nezanechali dedičov, držiteľom ich panstiev sa mala stať dynastia Luxemburgovcov. Sukcesia potomkov Karola IV. bola teda viazaná na vymretie uhorských Anjouovcov.¹³

Ludovít Veľký po ukončení predchádzajúcich rokovaní vyvinul veľké diplomatické úsilie, aby získal potrebný pápežský dišpenz, povoľujúci uzavretie manželstva jeho netere (Alžbety Uhorskej) s Albrechtom III. Žiadosť, ktorú do Avignonu priniesol špeciálny kráľov posol Ján Bredenscheid, však pápež Urban V. listinou zo 7.9.1364 odmietol. Svoje rozhodnutie zdôvodnil proticirkevnou politikou rakúskeho vojvodu.¹⁴ Bulou z 18. novembra, ktorú adresoval niekoľkým arcibiskupom, dal na vedomie všetkým, ktorí uzatvoria manželstvo bez súhlasu kúrie, že budú vyobco-

vaní z cirkvi a uvedené zväzky budú neplatné.¹⁵ Ani ďalší vyslanec uhorského kráľa Šimon, generálny predstavený rádu dominikánov, nebol v Avignone úspešný. V liste z 24.2.1365 ako dôvod na odmietnutie dišpenzu pápež tentokrát uviedol už existujúce zasnubné sľuby Alžbety Uhorskej a Jošta Luxemburského, ako aj Albrechta III. Haburského a Joštovej sestry Kataríny.¹⁶ Zároveň žiadal cisára, aby sa pričínil o uskutočnenie manželstva svojej netere s členom Habsburskej dynastie.¹⁷

Svoj podiel na neúspechu uhorskej misie u Svätej stolice mal nepochybne Karol IV., ktorý sa „roku Pana 1365 v mesiaci máj vydal ... do mesta Avignon k ... pápežovi Urbanovi V a bol od neho prijatý s veľkou poctou...“¹⁸ Tu cisár, sledujúc svoje vlastné dynastické ciele, prehovoril pápeža, aby nepovolil pripravovaný uhorsko-rakúsky sobášny projekt. Jeho zámerom prospela i skutočnosť, že i Ludovítovi Veľkému prestal rakúsky vojvoda ako ženích vyhovovať. Dozvedáme sa o tom z inštrukcie mesta Florencie svojmu biskupovi Pietrovi Corsinimu pre rokovania s pápežskou kúriou z 30.3.1365. Podľa nej dal uhorský kráľ súhlas k uzavretiu spomínaného manželstva len v núdzi (*vi fue in ducto da necessita*) a bol by rád, keby k nemu nedošlo. Česť mu však nedovoľuje, aby sa v tejto záležitosti osobne angažoval.¹⁹ Florentský biskup mal v tomto smere pôsobiť na pápeža, argumentujúc tým, že manželstvo uhorskej princeznej s rakúskym vojvodom by mohlo mať nepriaznivé dôsledky na pomery v Taliansku.

Obavy súviseli najmä s tým, že ak by člen Habsburskej dynastie zasadol na uhorský trón a eventuálne získal i dedičstvo Anjouovcov v Neapolsku, mohol by v budúcnosti priveľmi ohrozovať Florenciu a iné významné talianske mestá. Tlak na Urbana V. vyvíjal i francúzsky kráľ Karol V. Múdry, ktorý podporoval sobáš Alžbety Uhorskej so svojím najmladším synom Filipom, budúcim burgundským vojvodom.²⁰ Preto nikoho neprekvapilo, že pápež hneď v prvý deň cisárovhho pobytu v Avignone (23.5.1365) vydal bulu adresovanú Ludovítovi Veľkému, v ktorej mu napísal: „Z úradu našej apoštolskej moci ti zakazujeme čo najprísnejšie priamo alebo nepriamo, verejne alebo neverejne dopustiť, aby tvoja neter, ktorá je pod tvojou ochranou, vstúpila do manželského zväzku s vojvodom Albrechtom.“²¹ Ludovíta Veľkého ďalej varoval, že keď napriek neudeleniu dišpenzu dôjde k tomuto manželstvu, exkomunikuje ho a na Uhorsko uvalí interdikt. V tom istom duchu napísal i uhorskej kráľovnej-matke²² a ostrihomskému arcibiskupovi.²³ Dňa 2. júna Urban V. navrhol budínskemu dvoru variant francúzskeho manželského zväzku.²⁴

Smrť Rudolfa IV. v Miláne 27.7.1365 oslobodila Karola IV. od nebezpečného protivníka. Nastal vhodný okamih na definitívne rozbitie uhorsko-rakúskych plánov a pripútanie Ludovíta Veľkého, spojenca Habsburgovcov, k luxemburskej dynastii. Po svojom návrate z Avignonu začal skúmať nálady na uhorskom dvore v súvislosti s otázkou zasnub princeznej Alžbety. Rozhodol sa využiť zmanerú šancu rakúskych vojvodov v prospech svojho rodu. Ešte pred 20. novembrom 1365 prišiel do Budína, aby doriešil dôsledky pápežom zakázaného zväzku a dohodol novú sobášnu zmluvu medzi Anjouovcami a Luxemburgovcami. Alžbetiným budúcim manželom sa mal podľa jeho predstáv stať jeho vlastný syn, český kráľ **Václav IV.** Syn netere uhorského kráľa si mal vziať ďalšiu jeho neter.²⁵

Hoci Alžbeta bola o niekoľko rokov staršia ako jej predpokladaný manžel a existovalo mnoho výstražných príkladov, ako takéto kalkulácie môžu skončiť, cisára to neodradilo. Oveľa dôležitejšou bola pre neho vidina významného vena, ktoré



3. Karol IV (1316-1378), ríšsky cisár, ďalší strosca osudov a potenciálny svokor Alžbety Uhorskej (socha v chráme Sv. Víta v Prahe)

4. Český král Václav IV (1361-1419), v poradí tretí potenciálny manžel Alžbety Uhorskej (socha v chráme Sv. Víta v Prahe)

táto predpokladaná dedička svojho strýka mohla dynastií Luxemburgovcov priniesť. Aj keď sa z rokovani nezachovali podrobnejšie informácie, z ďalšieho vývoja udalostí je možné retrospektívne poskladať ich mozaiku. Faktom zostáva, že cisár v Budíne dosiahol svoj cieľ. Dokazuje to listina Ľudovíta Veľkého z 5. 12. 1365 vystavená v Rabe, ktorou uhorský panovník požiadal svojho bývalého svokra, o urovanie jeho vzťahov s rakúskymi vojvodami, narušenými pre nedodržanie manželského sľubu medzi Alžbetou a Albrechtom III.²⁶ O niekoľko dní neskôr (listinou z 20. decembra danou vo Visegrade) uhorský kráľ splnomocnil opolského vojvodu Vladislava, aby rokoval s cisárskym dvorom a dohodol podrobnosti pripravovanej manželskej zmluvy.²⁷

Okrem konkrétnych podmienok budúceho zväzku však Karol IV. musel vyriešiť spleť predchádzajúcich zasľubných sľubov. Václav IV. bol už od útleho detstva snúbencom dcéry Fridricha V., norimberského burgrófa.²⁸ Dňa 24. 12. 1365 cisár dosiahol zrušenie svadobnej zmluvy medzi Václavom IV. a Alžbetou Hohenzollernskou pri zachovaní trvalého priateľstva medzi oboma dynastiami.²⁹ Nároky svojho synovca Jošta, prvého Alžbetinho snúbenca, uspokojil v rámci rodiny. Problematic-

kým tak zostal len vzťah k Albrechtovi III. Habsburskému, ktorý bol na rozdiel od svojho brata Rudolfa IV. človekom poddajným a slabo sa orientujúcim v labyrinte európskej politiky. Rozhodol sa zasnúbiť ho so svojou dcérou Alžbetou (Eliškou), narodenou 19.3.1358 z jeho tretieho manželstva s Annou Svídnickou. Eliška však už bola na základe zmluvy z 18.3.1363 uzavretej v Norimbergu snúbenicou brandenburského markgrófa Otta z dynastie Wittelsbachovcov.³⁰ Aby jej snúbenca odškodnil, ponúkol mu za manželku svoju ďalšiu dcéru, staršiu Katarínu, vdovu po rakúskom vojvodovi. Na úspešné zavŕšenie posunov na šachovnici európskej dynastickej politiky zostávalo cisárovi ešte získať súhlas od pápeža a potrebné kanonické dišpenzy. Stalo sa tak v Avignone 23.2.1366.³¹

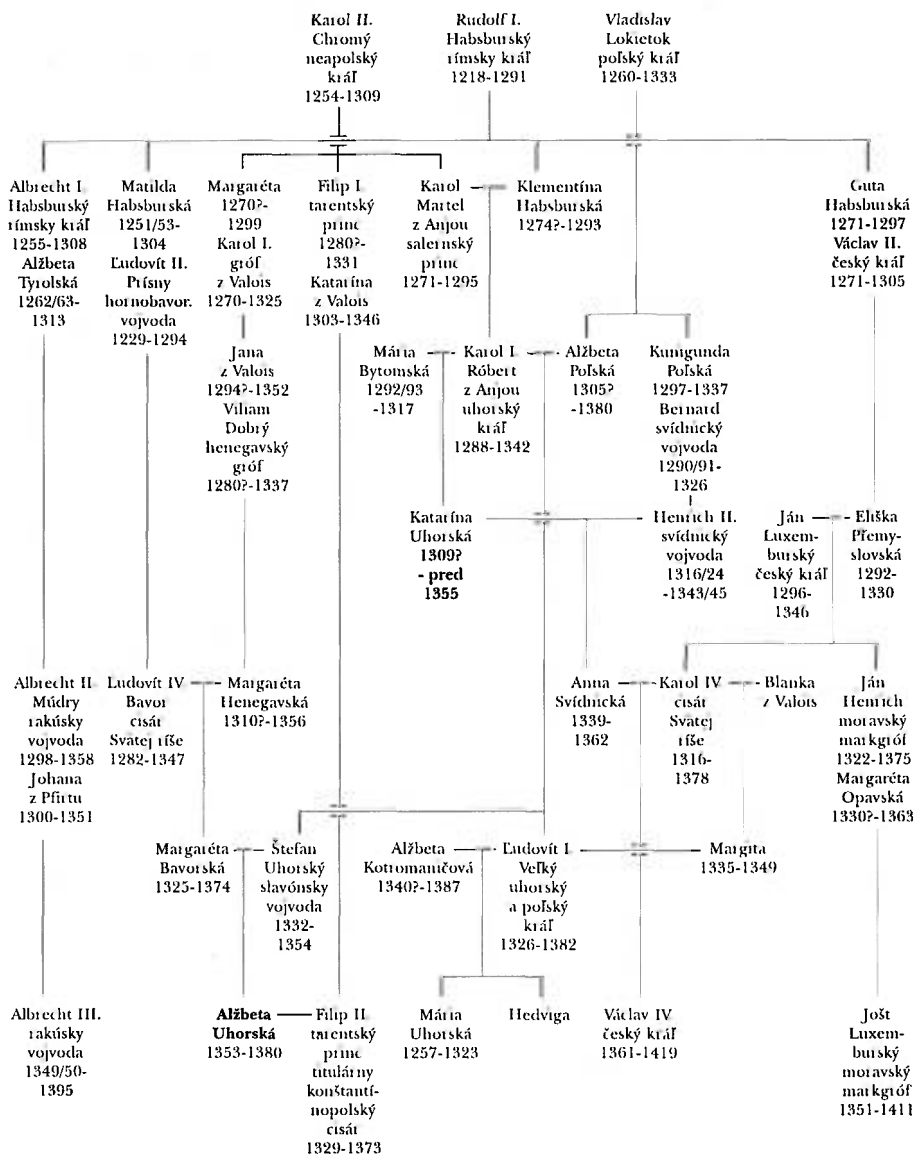
O štyri dni neskôr (27. februára) Ludovít Veľký a jeho matka vystavili v Budíne listinu, v ktorej vyslovili súhlas s tým, aby sa dcéra zosnulého vojvodu Štefana vydala za cisárovoho syna.³² Ešte predtým (25. februára) uhorský kráľ zbavil rakúskych vojvodov všetkých záväzkov, ktoré vyplývali z predchádzajúcich zmlúv a dohôd.³³ Na základe tohto aktu cisár ako arbiter sporu oslobodil 20. marca Albrehta III. a jeho brata Leopolda od všetkých prisah a sľubov a 28. marca v Prahe vyhlásil spolok Uhorska a Rakúska za neplatný a neexistujúci, pretože k nemu nedali súhlas ani cisár, ani Svätá ríša rímska.³⁴

V priebehu tejto horúčkovitej diplomatickej kampane sa 19.3.1366 v chráme sv. Víta v Prahe uskutočnila svadba luxemburských princezien - dvoch dcér cisára Karola IV.³⁵ Zaujímavé je, že stanovisko uhorskej strany k nej dostal cisár prostredníctvom opolského vojvodu až 23. marca, teda 4 dni po slávnosti. Logickým dôsledkom česko-rakúskej svadby bola nová úprava vzájomných dedičských zmlúv medzi Luxemburgovcami a Habsburgovcami, uzavretá v Prahe 26.3.1366. Od brnenskej zmluvy z r. 1364 sa líšila v tom, že rakúske državy mali po vymretí dynastie Habsburgovcov pripadnúť cisárovi a jeho potomkom bez dedičskej sukcesie Anjouovcov. Karol IV. takto eliminoval rakúskych vojvodov z nástupníctva po Ludovítovi Veľkom, ktorý mal sám rozhodnúť o svojom nasledovníkovi. Tým odstránil prekážku, ktorá by stála v ceste možným luxemburským kalkuláciám v súvislosti s anjouovským dedičstvom.³⁶

Všetko smerovalo k tomu, že starostlivo pripravený uhorsko-český manželský projekt sa v blízkej budúcnosti uskutoční. Dôkazom toho je aj list z 10.5.1366, daný vo Viedni, v ktorom Karol IV. upovedomuje Gonzagovcov, vikárov Mantovy: „*Václav, český král, náš syn, uzavrie od dnešného dňa do štyroch týždňov manželstvo s neterou uhorského kráľa a bude s ňou tiež spať a uhorské kráľovstvo pripadne ich dedičom*“.³⁷ Týmto listom cisár prvýkrát zverejnil svoj plán na získanie svätoštefanskej koruny. Dedičstvo však nemalo pripadnúť jeho synovi, ale až jeho deťom narodeným zo zväzku s Alžbetou Uhorskou. Ak by teda Ludovítova neter (Alžbeta Uhorská) zomrela skôr ako jej manžel a bez potomkov, Luxemburgovci by nárok na uhorskú korunu stratili. Táto klauzula bola jednoznačne menej priaznivá ako u predchádzajúceho anjouovsko-habsburského projektu. Je pravdepodobné, aj keď neexistujú žiadne priame doklady, že tento variant presadila na uhorskom dvore skupina okolo kráľovnej-matky Alžbety, nepražská Luxemburgovcom.³⁸

K zasnubám došlo asi v druhej polovici júna 1366 v Bratislave.³⁹ O ich uskutočnení nepriamo hovorí list z 5. septembra, ktorým predstaviteľia Florencie gratulovali cisárovi k zasnubám jeho syna s neterou uhorského kráľa.⁴⁰ V ďalšom liste

ALŽBETA UHORSKÁ V SIETI PRÍBUZENSKÝCH VZŤAHOV



z 28.8.1368 adresovanom trevírskemu arcibiskupovi ich samotný Karol IV. spomína ako zavŕšený akt.⁴¹

Ani anjouovsko-luxemburský sobášny projekt sa však nakoniec nere realizoval. „Obrat od doterajšej koncepcie sobášnej aliancie s uhorskými Anjouovcami bol náhly ... O dôvodoch tohto zvratu sa možno len dohadovať. Okrem rastúceho významu Poľska v súvislosti s plánom na pripojenie Brandenburska je nutné predpokladať ešte nejaký aktuálny podnet. Karol IV. sa pravdepodobne dozvedel, že sám kráľ Ľudovít pomyšľa na zrušenie svojich záväzkov vo veci Alžbetinho sobáša. Súviselo to s jeho novým pokusom získať neapolské dedičstvo sobášom svojej netere s legitímnym dedičom, titulárnym cisárom konštantínopolským a tarentským princom Filipom.“⁴² Bulou z 9.12.1369 pápež Urban V. zrušil zásnubné sľuby oboch strán pod podmienkou, že s tým bude súhlasiť cisár. Ako dôvod uviedol nechť uhorského dvora a ľudu k uskutočneniu zamýšľaného sobáša.⁴³ Celú záležitosť uzavrela princezná Alžbeta vyhlásením z 5.3.1370 v Budíne, v ktorom skonštatovala, že všetci zúčastnení sú pozbavení sľubov, „pretože sa nám uskutočnenie tohto zväzku z istých dôvodov zneľahčilo a pán cisár pripustil jeho rozvázanie“.⁴⁴

Dva mesiace predtým (8.1.1370) pápež udelil dišpenz, ktorým povolil manželstvo netere uhorského kráľa a **tarentského princa**, vdovca po Márii, sestre neapolskej kráľovnej Johany I.⁴⁵ K jeho uzavretiu došlo okolo 20.10.1370.⁴⁶ Manželšia žili v Neapoli, zväzok však netrval dlho. Alžbetin o takmer dvadsaťpäť rokov starší manžel zomrel 23.11.1373 v Tarente.⁴⁷ Jediný syn, ktorý sa v manželstve narodil, neprekonal úskalia detského veku.⁴⁸ O niekoľko rokov neskôr - krátko pred 6. aprílom 1380⁴⁹ - zomrela i Alžbeta Uhorská. Presný dátum jej úmrtia nepoznáme. Pre svojho kráľovského strýka, ktorý sa medzičasom, po mnohých rokoch stal otcom troch dcér, už v tom čase nebola taká dôležitá. Tým sa naplnil životný príbeh mladej ženy, ktorá sa bez vlastného pričinenia, podriaďujúc sa poslušne vôli uhorského kráľa Ľudovíta Veľkého, ocitla od útleho veku v komplikovanej sieti jeho dynastickej politiky.

Poznámky

¹ KAVKA, F.: *Vláda Karla IV. za jeho cisařství (1355-1378)*, Praha 1993 (ďalej KAVKA 1993), I, s. 63-64. K príprave a priebehu vojny proti Benátkam, ktorá skončila v r. 1358 mierom v Zadare a ktorým Ľudovít Veľký získal dalmátske pobrežie od Kvarneru až po Drač, podrobnejšie STEINHERZ, S.: *Die Beziehungen Ludwigs I. von Ungarn zu Karl IV. I.* In: *Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung* 8, 1887 (ďalej STEINHERZ 1887), s. 243-253, HOMAN, B.: *Gli Angioini di Napoli in Ungheria (1290-1403)*, Roma 1938, s. 367-371.

² O tomto zámere sa dozvedáme z Karolovho listu z mája 1356, ktorý adresoval svojej švagrinej Johane Brabantskej, manželke svojho nevlastného brata Václava „*inter primogenitum illustris Johannis marchionis Moravie, fratris nostri karissimi, et filiam quondam ducis Stephani, fratris predicti regis Ungarie, sponsalia contrahendo eademque promissis et litteris sollempnitate roborando*“ SCHIECHE, E.: *Ein Schwerdnitzer Formularbuch Johannis von Neumarkt*. In: *Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens*, 61, 1927, s. 351. K tomu napr. STEINHERZ 1887, s. 245, BRETHOLZ, B.: *Zur Biographie des Margrafen Jodok von Mähren*. In: *Zeitschrift des Vereins für Geschichte Mährens und Schlesiens*, 3, 1889, s. 243-245, POR, A.: *István az arvaja*. In: *Szazadok*, 35, 1901 (ďalej POR), s. 101, SROKA, S.: *Z dejín manželskej politiky Ľudovíta Veľkého v druhej polovici 14. storočia*

In: Historický časopis, 44, 1996, č. 1 (ďalej SROKA), s. 17-18.

³ KAVKA, F.: *Karel IV a anjouovsko-piastovské dědictví*. In: Sborník historický, 36, 1989 (ďalej KAVKA 1989), s. 9.

⁴ Presný dátum smrti synovca uhorského kráľa nie je známy. O jeho skone sa dozvedáme z listu Ludovíta Veľkého benátskemu dóžovi (Záhreb, 17.11.1360), v ktorom mu ďakuje za vyjadrenie sústrasti. LJUBIČ, S. (ed.): *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium* 4. Zagrabiae 1874, s. 32, č. 62: „de morte felicitis memorie illustris Johannis nepotis nostri carissimi“.

⁵ NOVÁK, J. F. (ed.): *Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia* 2. Pragae 1907, s. 465, č. 1159.

⁶ *Regesta Imperii* 8. Innsbruck 1877 (ďalej RI 8), s. 566, č. 347. K tomu napr. STEINHERZ, S.: *Die Beziehungen Ludwigs I. von Ungarn zu Karl IV.* 2. In: *Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung*, 9, 1888 (ďalej STEINHERZ 1888), s. 538, DABROWSKI, J.: *Ostatnie lata Ludwika Wielkiego*, Kraków 1918 (ďalej DABROWSKI), s. 152, KAVKA 1993, 1, s. 168-169, SROKA, s. 18.

⁷ SPĚVÁČEK, J.: *Václav IV (1361-1419)*. Praha 1986 (ďalej SPĚVÁČEK 1986), s. 29.

⁸ SROKA, s. 18.

⁹ Jeho manželkou bola od r. 1353 Katarína Luxemburská, druhorodená dcéra Karola IV. a Blanky z Valois. SPĚVÁČEK, K.: *Karel IV* Praha 1979, s. 235.

¹⁰ Predohru tohto konfliktu a široké pozadie mocenskopolitických vzťahov a síl v stredoeurópskom regióne podrobne spracoval HLAVÁČEK, I.: *Habsburger, Luxemburger und Anjou um 1360*. In: *Österreich in Geschichte und Literatur* 11, Wien 1967, Heft 3, s. 113-122.

¹¹ KOSTRENCIČ, M. - LASZOWSKI, E. N. (ed.): *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae* 13. Zagrabiae 1915, s. 266-267, č. 193: „de perpetua liga confederatione et indissolubili unione, quam dominus noster rex Hungariae fecit cum dominis ducibus Austrie pro tranquilliori statu et commodo pacifico regnorum suorum“. K tomu napr. STEINHERZ 1888, s. 552, PÖR 1901, s. 104.

¹² KAVKA 1989, s. 11.

¹³ Tamtiež.

¹⁴ THEINER, A. (ed.): *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia* 2. Romae 1860 (ďalej VMH 2), s. 65, č. 121.

¹⁵ Napr. list ostrihomskému arcibiskupovi, In: VMH 2, s. 66, č. 124. V podobnom duchu písal pápež aj biskupovi kaločskému, pražskému a salzburskému.

¹⁶ VMH 2, s. 67, č. 126.

¹⁷ JENŠOVSKÝ, F. (ed.): *Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia* 3. Pragae 1944 (ďalej MVB 3), s. 261-262, č. 436 (Avignon, 24.2.1365).

¹⁸ KRABICE Z WEITMILLE, B.: *Kronika pražského kostela*. In: *Kroniky doby Karla IV.* Praha 1987, s. 237.

¹⁹ MOMMSEN, T. E.: *Italianische Analekten zur Reichsgeschichte des 14. Jahrhunderts (1310-1378)*. In: *Schriften der MGH*, 11, Stuttgart 1952 (ďalej MOMMSEN), s. 132, č. 321.

²⁰ KAVKA 1993, 2, s. 21.

²¹ VMH 2, s. 68-69, č. 129.

²² VMH 2, s. 69-70, č. 130.

²³ VMH 2, s. 70, č. 131.

²⁴ VMH 2, s. 71, č. 132. Rudolfa IV. pápež o svojom rozhodnutí informoval až 2.7.1365 - MVB 3, č. 605.

²⁵ Václavovou matkou bola Anna Svídnická, jediná dcéra svídnického a javorského vojvodu Henricha II. a Kataríny, nevlastnej sestry Ludovíta Veľkého.

²⁶ RI 8, s. 350, č. 4285.

²⁷ FEJÉR, G. (ed.): *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis* (ďalej CDH) 9/3. Budae 1834, s. 536: „*ad tractandum, defidendum, perficiendum, ac consummandum sponsalia de futuro*“. Uvedená listina je uvedená súčasne s listinou Vladislava Opolského z 23.3.1366 (Praha) pod č. CCXCIII, s. 535-538.

²⁸ RI 8, s. 300, č. 3703.

²⁹ RI 8, s. 345, č. 4232.

³⁰ VELDTRUP, D.: *Zwischen Eherecht und Familienpolitik*. Warendorf 1988, s. 474.

³¹ MVB 3, s. 413, č. 668 (Otto Brandeburský a Katarína Luxemburská), s. 415, č. 670 (Václav IV. a Alžbeta Uhorská).

³² CDH 9/3, s. 537-538 spolu s listinou z 23.3.1366 pod č. CCXCIII, s. 535-538.

³³ CDH 9/3, s. 547, č. CCXCIC.

³⁴ KAVKA 1993, 2, s. 40.

³⁵ KRABICE Z WEITMILLE, B.: c. d., s. 237.

³⁶ CDH 9/3, s. 581-592, č. CCCXVII. K tomu STEINHERZ 1888, s. 564-565, SPĚVÁČEK 1986, s. 56, KAVKA 1993, 2, s. 40, SROKA, s. 24.

³⁷ RI 8, s. 352, č. 4313: „*Wenceslaus rex Boemie filius noster ab hodierna die ad quatuor septimanas cum nepte regis Ungarie matrimonium contrahet et tunc etiam cum ea condormibit et regnum Ungarie ad eorum heredes devolvetur*“.

³⁸ KAVKA 1993, 2, s. 42-43.

³⁹ O plánovanej návšteve Karola IV. v Bratislave u uhorskej kráľovnej sa dozvedáme z listiny cisára z 15.6.1366, v ktorej oznamoval mestu Augsburg, že spolu s grófom Ulrichom z Helfensteinu príde na jednoduché stretnutie s matkou Ludovíta Veľkého. RI 8, s. 750, č. 7208: „*das wir den edlen Ulrichen graven zu Helfenstein ewrn lantvoigt unsern rat und lieben getreuwen mit uns furen gegen Presburg, do wir einen tag haben sullen mit der kuniginne von Ungarn, dabei wir sin wol bedurften*“. K tomu napr. STEINHERZ 1888, s. 566, DABROWSKI, s. 162.

⁴⁰ MOMMSEN, s. 134, č. 327.

⁴¹ HONTHEIM, J. N. VON (ed.): *Historia Treuensis diplomatica et pragmatica* 2, 1750, s. 188, č. 684: „*alias serenissimus princeps dominus Wenceslaus rex Bohemie matrimonium contraxit cum serenissima virgine Elisabeth filia fratris regis Ungarie*“. K tomu napr. STEINHERZ 1888, s. 566.

⁴² KAVKA 1993, 2, s. 83.

⁴³ PÓR, s. 199, SPĚVÁČEK 1986, s. 64-65, KAVKA 1989, s. 26.

⁴⁴ CDH 9/4. Budae 1833, s. 244, č. CXLIII.

⁴⁵ MVB 3, s. 781, č. 1168.

⁴⁶ ISENBURG, W. K. von: *Stammtafeln zur Geschichte der europäischen Staaten* 2. Marburg 1953 (2. vyd., ďalej ISENBURG 2), tab. 105.

⁴⁷ LÉONARD, E. G.: *Gli Angioini di Napoli*, 1967, s. 540.

⁴⁸ PERE, A.: *Histoire de la maison royale de France et des grand officiers de la couronne* 1. Paris 1726, s. 415. Syn, ktorého Alžbeta svojmu manželovi porodila, sa volal Filip.

⁴⁹ PÓR, s. 207, ISENBURG 2, tab. 105. Alžbeta Uhorská 6.4.1380 už určite nežila. Z tohto dňa pochádza testament jej starej matky Alžbety Poľskej, v ktorom vystupuje už ako mŕtva: „*postea pro sepultura condam inclitae Elisabethae, Imperatricis Constantinopolitanae, neptis nostrae charissimae, duo millia florenorum auri*“. CDH 9/5, Budae 1834, s. 400-406, č. CCXIV.

ÚRADNÍCI UHORSKEJ KRÁLOVSKEJ KOMORY JURAJ RAKOVICKÝ A VÁCLAV DOBRAŠOVSKÝ

Frederik Federmayer

Pri genealogickom výskume v stredovekej a novovekej Bratislave možno natriť na šľachtické rody, ktorých členovia pôsobili v meste len prechodne, počas jednej-dvoch generácií. Niektorí z nich stihli aj za takúto relatívne krátku dobu významne ovplyvniť jeho kultúrny, hospodársky a spoločenský život.

Pred r. 1526 – ak nepočítame nobilitovaných patricijov – v Bratislave sídlili (resp. vlastnili domy) len niektorí vidiecki šľachtici – zemania z okolia a magnáti z blízkych hradných panstiev. Po bitke pri Moháči sem z Turkami obsadeného juhu začali prichádzať zástupy uprchlíkov. Neboli to len mešťania a remeselníci z dobytých miest a hradov, ale v značnom počte i uhorskí a chorvátski šľachtici. Bratislava bola pre nich relatívne bezpečná a poskytovala i viac príležitostí zamestnať sa.¹ Po r. 1526 sa naviac stala hlavným a korunovačným mestom krajiny. Presťahovali sa sem viaceré krajinské úrady, ktoré sa počas 16. a 17. storočia (s nástupom habsburskej byrokracie) rozširovali a lákali mnohých kariérychtivých jednotlivcov z celého Uhorska.

Väčšina z nich našla uplatnenie v Uhorskej kráľovskej komore. Taxálne súpisý Bratislavskej stolice z r. 1648-1681 zaznamenali 130 osôb (šľachticov i šľachtických patricijov), ktorí sa usadili v meste v tomto období.² Skoro polovica z nich sa počas svojho života zamestnala v nejakej komorskej funkcii. Okrem uhorskej komory lákali šľachticov do Bratislavy aj iné lukratívne posty. Mohli sa zamestnať v mestských orgánoch (v mestskej kancelárii alebo ako mestskí právní poradcovia a advokáti), v rôznych vojenských a hospodárskych funkciách na pálfiovskom (Bratislava) alebo iných panstvách (Devín, Stupava, Pajštún, Kittsee a pod.). Veľmi vyhľadávané boli i miesta v bratislavskej tridsiatkovej stanici a v jej filiálkach na okolí. Záujem bol aj o úrad bratislavského poštmajstra, o funkcie soľného prefekta, hospodárskych úradníkov rôznych cirkevných inštitúcií a osôb v meste, kapitulského notára, vyberača mostného cez Dunaj, ako aj o ďalšie funkcie súvisiace s pobytom najvyšších kráľovských hodnostárov i so samotným chodom mesta (lekárnik, chirurg a pod.).³

Do Bratislavy prichádzali šľachtici z rôznych oblastí Uhorska, ale i z okolitých krajín. Najviac ich prirodzene pochádzalo z bližšieho okolia – zo Žitného ostrova, z Mošonskej, Nitrianskej a Trenčianskej stolice, mnohí však mali pôvod napr. v Chorvátsku, Sedmohradsku, Rakúsku, Nemecku či v Sliezku.⁴ Najväčšiu skupinu tvorili jazykovo nemecké a maďarské rody (spolu okolo 70%), početní boli aj Chorváti, Slováci a Taliani. Viacerí komorskí úradníci boli príslušníkmi starých, niektorí sa zase stali zakladateľmi či najvýznamnejšími predstaviteľmi nových šľachtických rodov. Našli sme medzi nimi členov známych a genealogicky dobre spracovaných, ale aj doposiaľ úplne neznámych rodov.

Spomedzi veľkého množstva šľachticov-úradníkov pôsobiacich v Bratislave v polovici 17. storočia nás zaujali potomkovia dvoch starých slovenských šľachtických rodov, ktoré dosiaľ unikali väčšej pozornosti genealógov – Juraj Rakovický a Václav Dobrašovský. Hoci neboli spríbuznení, mali veľa spoločného. Oba museli v mladosti získať vyššie vzdelanie, začínali ako notári a v Prešporku ku sklonku svoj-

ho života urobili obdivuhodnú kariéru. Rody či rodové vetvy oboch týchto šľachticov po ich smrti v mužskej línii vymreli. Ich životné príbehy nám približujú osudy väčšiny hornouhorských šľachticov, ktorí počas 17. storočia získali úradnícke miesto a usadili sa vo vtedajšom hlavnom meste.

Rod Juraja Rakovického pochádzal s najväčšou pravdepodobnosťou z okolia Trnavy.⁶ Prvou zmienkou o ňom a zároveň o celom tomto rode je list z r. 1618, v ktorom sa Rakovický spomína ako trnavský mešťan a vicenotár.⁶ Podpisoval sa ako „Rachowiczky“, „Trakoviczky“, neskôr sa meno jeho rodu ustálilo do podoby Rakovický. Predpokladáme, že pôvod rodu treba hľadať v dedinách Trakovice alebo Rakovice, ležiacich severne od Trnavy. O predkoch a súrodencoch nášho Juraja zatiaľ nevieme vôbec nič.⁷ Ďalšie údaje by mohol priniesť podrobný výskum vo fondoch magistrátu mesta Trnavy.

Samotný Juraj Trnavu v mladom veku opustil a odišiel do Bratislavy (založil samostatnú prešporskú líniu rodu). Tu okolo r. 1620 náhle ovdovel a jeho novou manželkou sa stala Alžbeta, dcéra Jána Vizkeletyho. Rod Vizkeletyovcov patrila v tomto období k najvplyvnejším v Bratislavskej stolici.⁸ Nepochybne aj za pomoci nových príbuzných sa Jurajovi v r. 1624 podarilo usadiť v Bratislave natrvalo. Zamestnal sa v uhorskej komore, a to hneď vo významnej funkcii sekretára,⁹ ktorú vykonával ešte



1. Vysoký dom zvaný „Burg“ v Bratislave na dnešnom Rolandovom námestí v polovici 17. storočia vlastnili Rakovickovci spoločne s rodinou Ordódy. Koncom 19. storočia bol zbúraný.

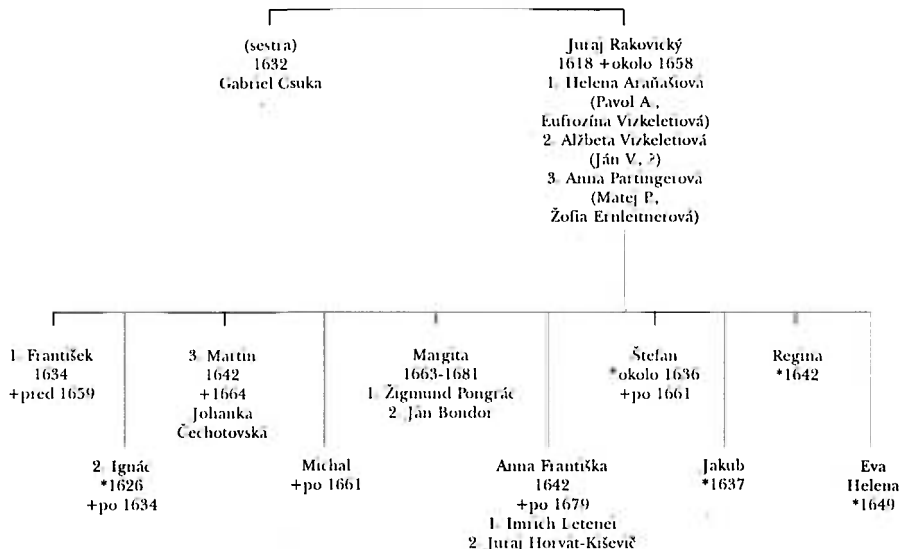
aj v r. 1638. V r. 1628, kedy sa stal aj komorským radcom,¹⁰ sa znova (po tretíkrát) oženil s Annou, dcérou vtedy už nebohého prešporského richtára Mateja Partingera. Tým si zaistil dobré styky aj medzi prešporským patriciátom.¹¹

Rodina Juraja Rakovického v Bratislave výrazne bohatla. Podľa mestského súpisu z r. 1660 Rakovickovci vlastnili v meste - spoločne s rodinou Jurajovho spolupracovníka, komorského radcu Imricha Ordódyho - tretí najväčší dom (obr. 1).¹² Okrem neho boli aj majiteľmi ďalšieho, menšieho domu na predmestí - na Panenskej ulici (Nonenbahn). Mimo Bratislavy mali tiež vinice v Devíne a po Vizkeletyovcoch majetky v Zavare.

Juraj Rakovický ako radca uhorskej komory (vo funkcii doložený v r. 1628-58) patrili medzi oddaných vykonávateľov vôle viedenského dvora. Habsburgovci ocenili jeho verné služby tým, že ho v r. 1657 vymenovali za direktora Uhorskej kráľovskej komory. V tejto funkcii J. Rakovický v r. 1658 zomrel. Hoci počas svojho života mal až tri manželky a zanechal veľké množstvo potomkov, rod Rakovických krátko po jeho smrti pravdepodobne úplne vymrel. Veľa jeho detí, ako bolo v tej dobe bežné, zomrelo ešte v mladistvom veku. Z potomkov, ktorí sa dožili dospelosti, stoja za pozornosť štyria (tab. A).¹³

Najstarší syn František (+ pred r. 1659) hospodáril na majetku v Gombe,¹⁴ ktorý zdedil po svojej matke Helene Araňašiovej. Vďaka otcovi mohol očakávať rýchlu

RODINA JURAJA RAKOVICKÉHO (Tab. A)



kariéru (už v r. 1652 bol kontrolórom seneckého tridsiatníka), avšak pred r. 1659 náhle zomrel.

S ďalším Jurajovým synom Martinom, ktorý pochádzal z tretieho manželstva, sa po prvýkrát stretávame v r. 1642, kedy birmoval. Neskôr (od r. 1659) mu otec zabezpečil miesto kontrolóra bratislavského tridsiatníka.¹⁵ Podobne ako jeho brat, ani on sa nedožil dlhého veku – v r. 1664 náhle zomrel. Krátko pred smrťou sa oženil s Johankou Čechotovskou z Čechotova. Jej korene siahali pravdepodobne do Českého kráľovstva – pochádzala z protestantskej rodiny, ktorá sa v 1. polovici 17. storočia usadila na Záhorí.¹⁶ Mladá, bezdetná vdova sa krátko po smrti Martina Rakovického vydala za majiteľa devínskeho panstva – grófa Gabriela Paločaia, rytiera Zlatej ostrohy, cisárskeho radcu a komorníka. S jeho pomocou sa chcela zmocniť väčšiny Rakovických majetkov, proti čomu však protestovali sestry jej zomrelého manžela. Ako sa ich spor skončil, nevieme.

Spomenuté dve sestry Martina Rakovického sa ako jediné z potomkov Juraja Rakovického dožili vyššieho veku. Margita sa vydala za komorského koncipistu Žigmunda Pongráca a neskôr za peziňského zemana, notára a pisára uhorskej komory Jána Bondora. Manželmi druhej sestry – Anny Františky – boli významnejší a vplyvnejší kráľovskí úradníci: kráľovský radca a hlavný účtovník uhorskej komory Imrich Letenci (+ okolo r. 1651) a spišský šľachtic Juraj Horvát-Kiševič z Lomnice,¹⁷ ktorý sa zakrátko dostal do najvyšších komorských funkcií – sekretára a radcu uhorskej komory.¹⁸ Obe sestry Rakovické ako posledné príslušníčky svojho rodu boli pochované v bratislavskom františkánskom kostole.¹⁹ Ich majetky prešli pravdepodobne na Kiševičovcov a Bondorovcov.

Habsburgovci mali zvyk povyšovať vysokých úradníkov uhorskej komory, ktorí im dlhé roky verne slúžili, do barónskeho stavu.²⁰ Môžeme predpokladať, že podobné ocenenie – keby neboli tak náhle vymreli – by iste dosiahli i Rakovickovci. Ich zásluhy istým spôsobom prešli na Juraja Kiševiča, zata Juraja Rakovického, ktorý bol povýšený do barónskeho stavu v r. 1686.²¹

Erb Rakovických uverejnil podľa pečate Juraja Rakovického z r. 1646 G. Csergheő.²² My sme tiež našli viacero Jurajových pečatí – z r. 1618 na jeho liste mestu Skalica,²³ z r. 1624 na mnohých jeho listoch adresovaných mestu Trnava.²⁴ Našli sme i pečať, ktorú odtlačil tesne pred svojou smrťou v r. 1657.²⁵ Na pečatiach (1618, 1624) je zobrazený lev, ktorý namiesto sekery, ktorú videl Csergheő, drží stonku s lístkami. Erb na nám známych pečatiach Juraja Rakovického (obr. 2) teda obsahuje na pažiti stojaceho dvojchvostého korunovaného leva, držiaceho pred sebou rozkvitnutý kvet, a v ľavom hornom rohu slnko. Klenot tvorí pštrosie pero medzi dvoma ratoľstami, ktoré v neskorších pečatiach (1646, 1657) Juraj Rakovický rozšíril o tri hviezdčky, umiestnené nad pôvodným klenotom.²⁶



2. Pečať Juraja Rakovického
(1618, 1624)

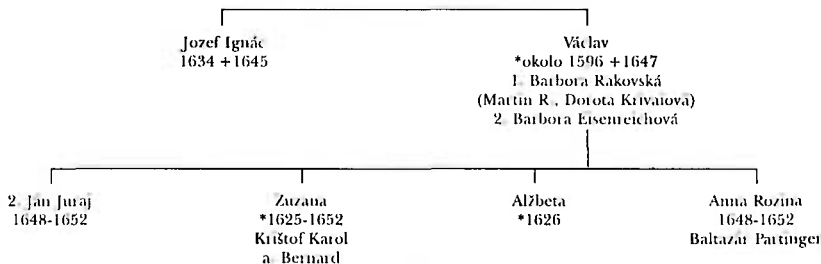
V prvej polovici 17. storočia sa v Prešporku usadil aj ďalší slovenský zeman – Václav Dobrašovský pôvodom z Trenčianskej stolice. Vzhľadom na jeho česky znejúce meno sme si spočiatku mysleli, že ide o českého exulanta.²⁷ Juhovýchodne od Trenčína sme však objavili obec-osadu Dobrašov.²⁸ Rod Dobrašovských (niekedy písaný aj v hungarizovaných podobách Dobrasóczy, Dobracsoczi) pochádza teda z Dobrašova a patrí pravdepodobne k starým trenčianskym zemianskym rodom.

Václav Dobrašovský sa narodil okolo r. 1596.²⁹ Jeho rodičov nepoznáme, otcom mu snáď bol Václav „Dobrusovszky“ spomínaný v r. 1599 medzi beckovskými zemanmi.³⁰ Brat Jozef sa dal na cirkevnú dráhu a v r. 1645 zomrel ako rímsko-katolícky farár vo Svätom Jure (tab. B).⁴⁰ Členovia rodu žili od začiatku 17. storočia aj v Trenčíne, kde sa zakrátko vyšvihli medzi mestskú elitu. V r. 1632 sa Juraj Dobrašovský st. spomína ako mestský senátor.³¹ Aj náš Václav vlastnil v meste až dva domy.³²

Nie je vylúčené, že Václav Dobrašovský už vyrastal v mestskom prostredí a dostalo sa mu aj patričného vzdelania. Zaiste študoval i na vyšších školách, čo vyplýva z jeho neskorších zamestnaní. V r. 1618-20 totiž žil vo Viedni a pôsobil ako notár v uhorskej veľkej kancelárii. Pravdepodobne rýchlo prejavil svoje schopnosti, pretože už v r. 1620 si ho uhorský kancelár Valentín Lépeš, kaločský arcibiskup, zvolil za svojho sekretára.

V Uhorsku sa často stávalo, že chudobnejší mladí šľachtici si brali staršie bohaté vdovy, aby si prostredníctvom ich majetku zabezpečili ďalšiu kariéru a zlepšili svoje sociálne podmienky. Aj Václav Dobrašovský vstúpil do takéhoto manželstva.³³ Ako 24-ročný sa oženil s vdovou po podtaverníkovi Krištofovi Kubíniom ml. Barborou Rakovskou.³⁴ Svadba sa uskutočnila 1. marca 1620 v dome grófa Pavla Nádašdyho vo Viedni. Pozvánky na ňu rozosielať samotný kancelár Lépeš.³⁵ Barbora Rakovská bola skutočne bohatá, a to nielen po bývalom manželovi, ale aj po svojich rodičoch. Bola totiž jedinou dcérou významného slovenského humanistického vzdelanca a básnika Martina Rakovského (1535-1579) a Doroty Kriváiovej. Václav sobášom s ňou vyženil majetky v Čičmanoch, Rybároch a v Záblatí v Trenčianskej stolici, o ktoré sa po jej smrti (1623) sporil s rodinou Kubíniovcov. Snáď aj preto ich v r. 1624-27 začal postupne rozpredávať alebo dávať do zálohu (najväčšiu časť z nich získal Gašpar Trstanský).³⁶

RODINA VÁCLAVA DOBRAŠOVSKÉHO (Tab. B)



Hoci v r. 1623 zomrel aj arcibiskup Lépeš, Dobrašovský si skoro našiel nového mecéna. V období politických nepokojov v krajine sa pridral na stranu Gabriela Betlena, tituloval sa ako jeho familiár.³⁷ Betlen ho za verné služby odmenil v r. 1627 rozsiahlymi majetkami v Abovskej stolici. Václav ich však v skutočnosti asi nikdy neužíval, pretože po Betlenovej smrti mu platnosť tejto donácie mohol sotva-ko garantovať.³⁸ Zdá sa, že spomenuté zmeny a politické postoje výraznejšie neovplyvnili Dobrašovského dovtedajší život a kariéru. Po Lépešovej smrti zostal zamestnancom uhorskej kancelárie, v r. 1627 sa znova oženil – jeho manželkou sa stala o 12 rokov mladšia Barbora Eisenreichová, pochádzajúca z prešporskej patricijskej rodiny.³⁹ V tejto dobe už býval v Bratislave (v r. 1624 sa spomína ako vlastník domu pri Klariskách). Zkrátka sa dožil aj mužského potomka. Spomína sa v testamente komorského radcu doktora Gašpara Partingera (Dobrašovského nadriadeneho, ktorý chlapcovi daroval na pamiatku pozlátený meč).⁴⁰

V Prešporku sa Václav Dobrašovský zamestnal v uhorskej komore. Od r. 1630 pôsobil ako komorský registrátor, od r. 1636 ako hlavný komorský pokladník. Keďže sa v meste hodlal usadiť natrvalo, pokračoval v odpredaji majetkov, ktoré mu ešte zostali v Trenčianskej stolici. V r. 1629 predal Gabrielovi Sentlásloiovi kúriu zvanú „Kováčovská“ v Sedličnej, v r. 1630 založil novomestskému tridsiatnikovi Gabrielovi Nedeckému svoje majetky v Hanzlíkovej. Na druhej strane si už v r. 1627 prenajal mlyn v Slovenskom Grobe a v r. 1634 kúpil vidiecku kúriu v Devínskej Novej Vsi a rozsiahle vinice v okolí Bratislavy a Devína.⁴¹

Keď v r. 1647 Dobrašovský náhle zomrel, zanechal vdovu a tri siroty (spomínaného syna a dve dcéry, ďalšia dcéra Dobrašovského pravdepodobne mladá zomrela). Ich tútorom sa stal Baltazár Partinger, manžel Dobrašovského dcéry Anny Rozi-ny, ktorý bol v tom čase tridsiatnikom v Kittsee. V nasledujúcom roku (1648) získal vinice v Prešporku a, ako sa zdá, neskôr aj všetky ostatné majetky Dobrašovských



3. Erby Václava Dobrašovského (kresby podľa pečatí).

vrátane ich domu (v r. 1678 ho totiž vlastnil Partingerov zať Tomáš Angaran, ktorý mal za manželku jeho dcéru Zuzanu). Ďalšia Dobrašovského dcéra Zuzana sa vydala za Kristófa Karola Bernarda a jej ďalšie osudy nepoznáme. Syn Ján Juraj sa naposledy spomína v r. 1652. Jeho smrťou rod Dobrašovských v Bratislave a snád i v celom Uhorsku vymiera.⁴²

V korešpondencii mesta Trenčína sa zachovalo niekoľko listov od Václava Dobrašovského z r. 1619-20. Prekvapilo nás, že sme na nich našli pečate s dvoma veľmi odlišnými erbami (obr. 3).⁴³ Keďže ich súčasťou boli aj Dobrašovského iniciály, nemali sme dôvod oba erby mu nepripísať. Za starší a pôvodný znak rodu považujeme erb na pečati z r. 1620. Tvorí ho v štíte z korunky vyrastajúci doprava obrátený jednorožec, ktorý sa nachádza i v klenote. Druhý, štvrtý erb zobrazený na pečati z r. 1619 obsahuje v prvom a štvrtom poli striedavo ľavú a pravú polovicu cisárskeho korunovaného orla. Druhé a tretie pole rozdeľuje šikmé brvno na dve časti, v ktorých sú (po jednej) lalíe. Klenotom je jednorožec z predchádzajúceho erbu. Predpokladáme, že tento erb si nechal Václav Dobrašovský udeliť niekedy pred r. 1620, už ako pracovník uhorskej kancelárie.⁴⁴

Poznámky

¹ FEDERMAYER, F.: *Šľachta usadená v Bratislave a Svätom Jure v 2. polovici 17. storočia*. Bratislava 1997 (diplomová práca, FFUK), s. 11-12.

² ŠOBA Bratislava, ŽB-I, A-XIII, Taxationes (1647-1726), kr. 79.

³ FEDERMAYER, F.: c. d., s. 19-21.

⁴ Tamže, s. 13-15.

⁵ Nesmieme si ho zamieňať s turčianskym rodom Rakovských z Rakova.

⁶ ŠOKA Senica, Magistrát mesta Skalica, Missiles, kr. 31 (1617-25).

⁷ V Trnave pôsobil istý Juraj Trakovický (+ pred 1673), ktorý patril medzi mestských patricijov (v r. 1667 bol mestským kapitánom). Nevylučujeme, že ide o príbuzného nášho Juraja Rakovického. Rovnako však mohol pochádzať aj z chorvátskeho rodu Borkovičovcov, ktorí v Trnave tiež používali prímenie Trakovický. Pozri Esztergomi vármegyei levéltár, Protokoly hodnoverného miesta ostrihomskej kapituly, kniha 18, s. 503 a kniha 19, s. 208.

⁸ Blízky príbuzný Jurajovho svokra Jána Tomáš Vizkelety bol v r. 1608 povýšený do barónskeho stavu a v r. 1609 zastával funkciu prednostu uhorskej komory. NOVAK, J.: *Rodové erby na Slovensku 1*. Martin 1980, s. 268-270, NYULASZINE STRAUB, E.: *Öt évszázad címerei*. Budapest 1987, s. 132.

⁹ Príslušníci drobných zemianskych rodov a armalisti zvyčajne spočiatku nastupovali do nižších komorských funkcií (notár, koncipista, kancelista, registrátor) a až neskôr, keď sa osvedčili a získali potrebnú prax, postupovali do vyšších funkcií (hlavný pokladník, hlavný účtovník, sekretár, radca).

¹⁰ NAGY, I.: *Magyarország családai czímerekkel és nemzékrendi táblakkal 9*. Budapest 1862, s. 611.

¹¹ Patricij Michal Partinger, od r. 1662 komorský radca, sa o taký vysoký post nepochybne uchádzal s podporou niektorej z významnejších šľachtických rodín – okrem Pálfičovcov mu istotne pomohli i Rakovickí.

¹² AMB, Magistrát mesta Bratislavy, Spisy, kr. 67, lad. 39. Podľa listiny Jurajovej vdo-

vy z r. 1661 mohlo ísť o dom zvaný Burg na rohu Hlavného námestia a Zelenéj ulice SNA, Hodnoverné miesto bratislavská kapitula, Protokoly, kniha 44, s. 206-208.

¹³ Mená v zátvorkách sú mená rodičov manželiek.

¹⁴ Dnes obec Hubice na Žitnom ostrove.

¹⁵ Toto miesto mu nepochybne zabezpečil jeho otec. Tridsiatkové stanice boli totiž pridelené uhorskej komore.

¹⁶ Johankin otec Mikuláš a matka Anna Mužiková z Rosenfeldu získali majetky v Hasprunke, dnes Studienka na Záhorí. SNA, c. p., kniha 41, s. 147. Rod Čechotovských býval podľa súpisu z r. 1640 v Strážach pri Šaštíne a v Skalici. Osudy J. Čechotovskej opísal v r. 1969 J. ŠATEK v štúdiu *Janka Čechotovská (1646-1675) osudy jednej exulantskej rodiny*. In: Slavín, 3, 1969, s. 44-53. Okrajovo sa v nej zaoberá aj osudmi synov Juraja Rakovického. Štefan Rakovický údajne zahynul počas tureckej vojny – od r. 1664 bol nezvestný. Martina Rakovického dal s najväčšou pravdepodobnosťou na devínskom hrade zavraždiť gróf Gabriel Paločai, pretože bol zamilovaný do J. Čechotovskej.

¹⁷ Juraj Horváth-Kiševič bol veľmi vzdelaný a rozhľadený človek. V r. 1643 získal titul bakalára na trnavskej univerzite (VARŠÍK, B. *Národnostný problém trnavskej univerzity*. Bratislava 1938, s. 128). Zomrel po r. 1690 ako komorský radca.

¹⁸ Je priam neuveriteľné, že skoro všetci príslušníci rodiny Juraja Rakovického, vrátane zatov, sa dokázali zamestnať v uhorskej komore. Bez Jurajovho vplyvu v tejto inštitúcii by to nebolo možné.

¹⁹ HUDEC, R. *Dejiny bratislavského františkánskeho konventu 1526-1823*. Bratislava 1996 (diplomová práca, FFUK), s. 226.

²⁰ Napr. Medňanskí a Gilániovci v r. 1688 alebo Vizkeletiovci v r. 1609.

²¹ NAGY, L. c. d. 5. Pest 18., s. 152.

²² SIEBMACHER, J. - CSERGHEŐ, G. *Grosses und allgemeines Wappenbuch*. 4. Nürnberg 1893-1897, s. 532.

²³ ŠOKA Senica, Magistrát mesta Skalica, c. p.

²⁴ Je zaujímavé, že Juraj, hoci bol slovenského pôvodu, zásadne písal svoje listy Trnave v maďarčine. Zrejme to však ovplyvnila skutočnosť, že v patriciáte tohto mesta v 1. polovici 17. storočia prevažovali Maďari.

²⁵ SNA, Bratislavská kapitula, Korešpondencia, kr. 26, fasc. 60.

²⁶ Pri rekonštrukcii života J. Rakovického sme použili ešte pramene zo SNA, Hodnoverné miesto bratislavská kapitula, Protokoly, knihy 31-46.

²⁷ Čo by v tejto stolici nebol ojedinelý prípad.

²⁸ Najstaršia zmienka o obci je z r. 1338 (SNA, c. p., kniha 31, s. 1). Dnes je Dobrašov súčasťou obce Motešice.

²⁹ Údaj môžeme odvodit zo zápisu súdnej výpovede Václava Dobrašovského z r. 1641, vtedy asi 45-ročného. SNA, c. p., kniha 36, s. 14.

³⁰ SZOMBATHY, I. *A tyrnai es beczkoi Szombathy család*. Turul, 10, 1892, s. 92. Otcom mu však mohol byť aj Juraj Dobrašovský st. (1592-1632), trenčiansky mešťan a prísažný radca, ktorý sa v r. 1617 spomína spoločne so synmi Václavom a Pavlom. V tomto roku mu Barbora Rakovská, ako svojmu vernému služobníkovi, upísala dom v Záblatí. Archivum Primatialie Esztergom, Hodnoverné miesto Ostrihomská kapitula, Autentický protokol č. 12 (1613-21), s. 487, 557.

³¹ SNA, c. p., kniha 32, s. 177.

³² Volali sa „Popelovský“ a „Kriwagasz Paronský“.

³³ Potomstvo títo šľachtici plánovali až s neskoršími manželkami, čo však niekedy nemuselo vyjsť a aj týmto spôsobom veľa rodov vymrelo.

³⁴ Barbora musela byť naozaj v pokročilom veku, pretože ako vdova sa spomína už v r. 1608.

³⁵ Informácie o svadbe sme získali z pozvania Valentína Lépeša pre prešporských senátorov. AMB, Magistrát mesta Bratislavy, Listy a listiny, inv. č. 9484.

³⁶ O majetkových transakciách V. Dobrašovského pozri STÁREK, L.: *K dejepisu Trenčína*. Slovenský letopis, 6, 1882, s. 201-203.

³⁷ Až do konca života sa tituloval ako kráľovský dvoran (S.C.R.M. aulae familiaris).

³⁸ Po r. 1627 (až do smrti Václava) sme o vzťahu Dobrašovských k majetkom v Above nenašli nijakú zmienku.

³⁹ Eisenreichovci patrili v 16. storočí medzi popredné bratislavské rodiny, viackrát obsadzovali aj funkciu richtára. V 17. storočí však prekvapivo v meste úplne stratili vplyv.

⁴⁰ SNA, c. p., kniha 31, s. 237.

⁴¹ GROSZ, A.: *Geschichte der Stadt und der evangelischen Kirchengemeinde A. C. der konigl. Freistadt Sct. Georgen*. Krstnými rodičmi Václavových detí boli významné osobnosti vtedajšieho Uhorska – barón Peter Koháry, novozámocký hlavný kapitán, a barón Ján Pálfi, strážca uhorskej koruny.

⁴² Túto informáciu potvrdí až podrobný genealogický výskum pôvodnej trenčianskej vetvy rodu.

⁴³ ŠOKA Trenčín, Magistrát mesta Trenčín, Missiles, kr. 5.

⁴⁴ Pri objasňovaní životných osudov Václava Dobrašovského sme ešte použili prameň zo SNA, c. p., knihy 28-40.

Vydavateľstvo Matice slovenskej
a Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť
pri Matici slovenskej
vydali monografiu

Ladislava Vrtela
**OSEM STOROČÍ
SLOVENSKEJ HERALDIKY**

prácu, ktorá pútavým spôsobom približuje
vznik, vývoj a súčasný stav erbů a heraldiky na našom území.

Objednávky prijíma
SGHS MS, nám. J. C. Hronského 1, 036 52 Martin

OBCHODNÉ CECHY V SLOBODNÝCH KRÁLOVSKÝCH MESTÁCH NA VÝCHODNOM SLOVENSKU A ICH PEČATE

Tomáš Tundlich

Obchod v slobodných kráľovských mestách predstavoval jeden zo základných pilierov ich ekonomiky. Mestá na východnom Slovensku, ktoré od 15. storočia tvorili spolok Pentapolitana – Košice, Prešov, Levoča, Bardejov a Sabinov, boli vďaka svojej polohe na križovatke obchodných ciest strediskami čulého miestneho a medzinárodného obchodu.

Postavenie týchto miest a ich práva v obchodovaní chránila sústava privilégií, ktoré im udelili uhorskí panovníci. Išlo najmä o právo skladu, oslobodenie od platenia mýta a tridsiatku a o právo konať trhy a jarmoky. V Košiciach, v Prešove a v Levoči na ich dodržiavanie dohliadali aj obchodné cechy – špeciálne organizácie mešťanov-obchodníkov. Boli podobné remeselníckym cechom a svojím členom mali umožniť dominantné postavenie v obchodovaní v rámci príslušného mesta. Najstarší z nich – košícký – vznikol v r. 1446.¹

V obchodných cechoch spomínaných miest (Košice, Prešov, Levoča) sa združovali tieto skupiny obchodníkov:²

1. veľkoobchodníci, ktorí sa venovali medzinárodnému obchodu – dovozu južného ovocia, rôznych druhov korenín, sušených rýb, chemikálií a remeselníckych výrobkov a vývozu surových koží a kožušín, loja, medu, vosku a niektorých kovov. Tieto tovary potom predávali aj na domácich trhoch a jarmokoch.

2. obchodníci, ktorí sa orientovali najmä na obchod v miestnom meradle, pretože mali stále obchody vo svojich domoch. Obchodovali najmä s koloniálnym tovarom, čiže s vecami bežnej dennej potreby, s remeselníckymi výrobkami, textíliami, hlavne s rôznymi druhmi plátna a súkna.

3. kramári, ktorí nemali stále obchody a vykonávali podomový obchod alebo svoj tovar predávali v šiatroch na trhoch a jarmokoch. Na rozdiel od predošlých dvoch skupín nemali dostatok finančných prostriedkov, venovali sa obchodovaniu v malom, čiže najmä s kramárskym tovarom, čo boli rôzne veci dennej potreby.

Všetky tieto skupiny, najmä však veľkoobchodníci a obchodníci so stálymi obchodmi, obchodovali aj s dobytkom a so solou ako s významnými obchodnými artiklami.

Osobitnú skupinu kupcov, s ktorými sa dalo stretnúť aj v spomínaných východoslovenských mestách, tvorili balkánski obchodníci, ktorí prenikali do Uhorska už v druhej polovici 17. storočia. Ich prílev sa zvýšil po Požarevackom mieri, po uzavretí obchodnej zmluvy medzi Habsburskou monarchiou a Osmanskou ríšou v r. 1718. Išlo o dravý a peniazmi oplývajúci obchodnícky element, ktorý obchodoval so všetkými druhmi tovaru a nebol obmedzovaný cechovými ani inými predpismi. Najviac týchto obchodníkov žilo v Komárne, kde vytvorili aj vlastnú cirkevnú pravoslávnu komunitu na čele s biskupom. Išlo najmä o Srbov, ale boli medzi nimi aj Arméni a Gréci.³ Ďalšou skupinou boli Židia, ktorí v Košiciach, v Prešove a v Levoči síce pôsobili, no

až do konca 18. storočia (podobne ako v iných mestách) sa tu nesmeli usadzovať. Mohli voľne obchodovať len na jarmokoch, v meste si nesmeli ani kúpiť, ale ani prenajať dom, čiže nemohli získať meštianske právo ako základnú podmienku života v meste a aj členstva v obchodnom cechu.

Samotné cechy boli (všeobecne) označované termínmi: *fraternitas, contubernium, cechae, Zunft, Bruderschaft, gilda, gremium*. Členovia obchodných cechov sa nazývali *mercatores, negociatores, Kauffmann, Krämer*, v Košiciach sa v období 1446-1536, resp. 1553 označovali ako *Reychcromer* alebo *Steyncromer*, podľa stánkov, ktoré cech prenajímaj svojím členom na tržnici v strede mesta.⁴

Základným dokumentom obchodných cechov boli ich artikuly, vydané richtárom a radou príslušného mesta, neskôr (v 16.-18. stor.) tiež potvrdzované panovníkom.

Najstarším z cechov spomenutých miest bol obchodný cech v Košiciach, ktorý podľa artikúl vznikol v r. 1446. Bol špecifický tým, že jeho členovia kontrolovali mestskú radu a mali úplnú kontrolu nad obchodom v meste.⁵ Ďalšie artikuly tohto cechu pochádzajú z r. 1475. Košický cech prevítal hlavne v období 1495-1536, čo potvrdzujú i záznamy v jeho cechovej knihe, najstaršej knihe obchodného cechu na Slovensku i v rámci bývalého Uhorska. Cech obnovil svoju činnosť po ukončení bojov o uhorský trón v r. 1553. Jeho ďalšie artikuly pochádzajú z r. 1631, 1632, 1686 a 1769.

Obchodný cech v Prešove vznikol v r. 1570. Impulzom jeho založenia bolo presunutie práva skladu z Košíc v čase bojov o trón medzi Jánom Zápoľským a Ferdinandom Habsburským. V najstarších artikulách z r. 1582 sa spomína zakladacia listina z roku 1570.⁶ Na rozdiel od Košíc boli v tomto cechu až do r. 1719 združení obchodníci aj kramári. Ďalšie artikuly sú z r. 1615, 1617, 1679 a 1770. Zatiaľ čo do košického cechu mohli vstúpiť len meštania nemeckej a maďarskej národnosti, v Prešove napriek dominancii Nemcov mali pomerne silnú pozíciu aj meštania slovenskej národnosti. Dokazuje to aj nariadenie mestskej rady o jarmočnom poriadku pre obchodníkov z prelomu 17. a 18. storočia napísané v slovenskom jazyku.⁷

Obchodný cech v Levoči vznikol v r. 1686, kedy v mestskej rade získali dominantné postavenie obchodníci nad remeselníkmi. Artikuly sa zachovali z r. 1686.⁸ V Levoči tradične prevažovali nemeckí meštania, ale so zmenšujúcim sa prílevom nových obyvateľov z nemecky hovoriacich krajín sa zvyšoval podiel Slovákov.

Podmienky pre vstup do jednotlivých cechov boli podobné, líšili sa len výškou vstupného poplatku. Základným predpokladom prijatia do cechu bolo získanie meštianskeho práva a domu, sobáš s vdovou po členovi cechu alebo s jeho dcérou. V Košiciach sa v prvom období platili 4 funty vosku a 2 zlaté. Voskom sa v tomto období platili aj pokuty. V Prešove bol vstupný poplatok 10 zlatých, pričom manžel vdovy po členovi cechu platil len 5 zlatých. Poplatky sa rôznili aj vtedy, ak uchádzač o členstvo bol vyučeným obchodníkom a mohol to dokázať (v Prešove zaplatil len 24 zlatých, kým nevyučení členovia tu museli platiť až 112 zlatých).

Rôzne boli aj sankcie a tresty za priestupky, napr. za neúčast na cechovom zhromaždení, za potýčku medzi členmi cechu, za podvody pri obchodovaní atď. Mohlo ísť o peňažnú pokutu alebo o zhabanie tovaru. Sankcie pri nedodržaní pravidiel predaja boli zamerané najmä voči cudzím obchodníkom. Títo nesmeli predávať

určité druhy tovaru pod určenú hranicu, napr. koreníe, anglické a flámske súkno, plátno, dobytok, kramársky tovar, atď.

Dozor nad dodržiavaním pravidiel obchodovania na trhoch a jarmokoch v Košiciach a v Prešove zabezpečoval trhový richtár spolu s 2 zástupcami cechu. Ďalší zástupcovia cechu dávali pozor na pohyb osôb a tovaru pri mestskej bráne.

Dôležitou súčasťou cechového života boli aj cechové zhromaždenia, na ktorých sa volili cechmajstri, skladali poplatky do cechovej pokladnice a preberali rôzne cechové záležitosti. Na čele obchodných cechov v spomenutých troch mestách stáli štyria cechmajstri – *quattuor seniores, vier Ellesté*. Volili sa na obdobie 1 roka na jednom zo 4 cechových zhromaždení. Mali v rukách rozhodovanie o cechových veciach, starali sa o cechovú pokladnicu a pečať a dozerali na dodržiavanie artikúl. Cechové zhromaždenia sa konali 4 razy do roka - v Prešove a v Levoči každý štvrtok, v Košiciach na 4. deň po Veľkonočnej nedeli, na 2. deň po sviatku Navštívenia Panny Márie, potom na 3. deň po sviatku sv. Michala a nakoniec medzi Vianocami a posledným dňom v roku.

Poslednou dôležitou úlohou bolo prijímanie učňov a tovarišov majstrami obchodného cechu. Nesmelo sa uskutočniť bez vedomia cechmajstrov. Uční v Košiciach sa prijímali na obdobie 6–8 rokov, tovariši tiež na dobu určitú. Po vyučení dostal učeň potvrdenie od cechmajstrov opatrené cechovou pečaťou. Bol to jeden zo základných dokumentov, umožňujúcich vstup do cechu.

Tu sa dostávame k pečatiam obchodných cechov ako k symbolu ich identity. Z pečatidiel spomenutých cechov sa zachovali len tie z cechu v Košiciach, a to celkovo štyri. Prvé z nich pochádza zo 17. storočia. Na striebornej okrúhlej doštičke je



1. Pečatidlo obchodného cechu v Košiciach
(17. storočie, Východoslovenské
múzeum v Košiciach).



2. Pečatidlo obchodného cechu v Košiciach
(19. storočie, Východoslovenské
múzeum v Košiciach).

v oválnom štíte umiestnená alegória spravodlivosti, ktorá stojí na lúke, pričom v ľavej ruke drží váhy a v pravej vztýčenej obchodnícku značku, tzv. merku, ktorá slúžila na označenie tovaru jednotlivých obchodníkov. Naľavo od nej sa nachádza malý stromček. Ako klenot je nad štítom umiestnená korunka s orlom na ľavej a s ľaliou na pravej strane. Štít je lemovaný ratolesťami. Kruhový nápis znie DE.L.KAUF.BRIDER.INSI.-I.K.F.S.CASCHAV. Pečatidlo je strieborné so železnou rukoväťou. Má dĺžku 75 mm a priemer 30 mm. Typárium je uložené pod signatúrou F 2595 vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach (obr. 1).

Nasledujúce pečatidlo pochádzajúce z 19. storočia má v oválnom štíte zobrazeného antického boha Merkúra, patróna obchodu, ktorý v pravej ruke drží palicu omotanú hadmi a v ľavej list. Na tele má prehodený šál, na hlave okrídlenú čiapku, pri členkoch krídla. V pozadí, naľavo od neho, pláva na mori plachetnica, pričom na brehu pred ňou je položený sud a truhlica. Napravo od Merkúra je umiestnená kotva a balík. Pod ním je skrížená olivová a palmová ratolesť s monogramom I T. Kruhový nápis znie: CASCHAUER HANDLUNGS GREMIUMS INSIEGEL. Celé pečatidlo je oceľové, pričom rukoväť má tvar osemramenného valca (obr. 2). Jeho rozmery sú 34 x 40 x 118 mm. Uložené je tiež vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach pod signatúrou F 2725.

Ostatné dve pečatidlá obchodného cechu v Košiciach sú nápisové. Pochádzajú z r. 1769. Kruhový nápis na oboch znie rovnako: K.K.PRIV.CASCHAUER HANDELS GREMIUM 1769. Pečatidlá sú mosadzné, pričom jedno má drevenú a druhé železnú rukoväť. Pod signatúrami F 2576 a F 2564 sú takisto uložené vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach.

Poznámky

¹ TANDLICH, T.: *Artikuly obchodných cechov v slobodných kráľovských mestách Košice, Prešov a Levoča*. In: Slovenská archivistika, 32, 1997, č. 1, s. 58-70.

² ŠPIESZ, A.: *Slobodné kráľovské mestá na Slovensku v rokoch 1680-1780*. Košice 1983, s. 149.

³ ŠPIESZ, A.: c. d., s. 150, pozri aj RADOVANOVIČ, B.: *Pravoslávny kostol v Komárne*. Komárno 1995.

⁴ HALAGA, O. R.: *Právny, územný a populačný vývoj Košíc*. Košice 1967, s. 63.

⁵ KEMÉNY, L.: *A kassai kereskedők 1446 évi czéh szabályai*. In: Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle 5, 1898, s. 31-34.

⁶ ŠOKA Prešov, fond č. 58 – Obchodnícky a kramársky cech v Prešove, inv. č. 1 – artikuly z 5. marca 1582.

⁷ Tamže, inv. č. 8 - nariadenie richtára a rady mesta Prešova o jarmočnom poriadku z prelomu 17. a 18. storočia.

⁸ ŠOBA Levoča, fond Archív mesta Levoče, AML XII A7 - súpis artikúl levočských cechov z r. 1675 – odpis artikúl obchodného cechu v Levoči z 30. 8. 1686 vydaných richtárom a radou mesta Levoče. Konfirmáciu vydal cisár Leopold II. 24. 9. 1686 vo Viedni. Porovnaj: *A löcsei kereskedők czéhszabályzata*. In: Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle 6, 1899, s. 273-276.

PRÍSPEVOK KU GENEALÓGII JÁNA ŠMREKA

Viera Morišová

Rod Čietkovcov, z ktorého vyšiel významný slovenský básnik Ján Smrek, bol v 18. a 19. storočí početný a bohato rozvetvený v Melčiciach (dnes Melčice-Lieskové, okr. Trenčín). Pri súpise poddanských usadlostí v r. 1723 tu zaznamenali sedliacku usadlosť Čietkovcov (*quarta Czgetkowska*).¹ Patrilo k nej temer 20 meríc polí, 2 korce lúk a zahrada, ktorú vtedy užívala vdova Čietková.

Polia ležali, resp. boli označené „na priedevisi“, „od lieskovského v poli diel“, „v prostredníem poli“, „v tomže poli poniže jazierec“, „vyššie jazierec v širokej“, „v kruze z druhej strany cesty“, „na hradskej ceste“, „proti Juricovej kračnia“, „na Rudinách“, „za cinterom konča Staniakovskej“, „podla cesty za križom“, „koncom na Jurkech mlyn“, „na podjarči“, „pod Macejkovým vinohradom“, „pod orieškom koncom Borsokovu“, „pod jamami dlhá štvrt“, „na jutre“, „na kutiech“, „u kyselej vody“ a „nad hajom“. Lúky boli „pod Mlacovcom“, „na dielnich“, „na podliešči“.

Súpis sa robil pri odovzdávaní majetkov zemianky Kláry Otlíkovej, vdovy po Pavlovi Rajmanovi, Gašparovi Sirčičovi na základe ich vzájomnej zmluvy. Čietkovská sedliacka usadlosť teda prešla od Kláry Otlíkovej do vlastníctva Gašpara Sirčiča.



1. Básnik Ján Smrek (1898-1982) s manželkou (ALU MS Martin).



2. Oblasť na juhozápad od Trenčína, z ktorej pochádzali Čietkovci (súčasný stav).

V r. 1770 sa Čietkovci v Melčiciach spomínajú už len ako želiari (poddaní s menším rozsahom poľnohospodárskej pôdy ako sedliaci, ktorí však vlastnili dom a mali majetky v intraviláne). Adam a Ján boli poddaní Antona Vietorisa a Juraj bol poddaný Jána Sirčiča².

Predkom Jána Smreka bol *Andrej Čietek*, o ktorom nemáme bližšie údaje. Vieme len to, že bol otcom prapraseda Jána Smreka, ktorý sa volal tiež Andrej Čietek. Ten sa 27. januára 1782 zosobášil so zemiankou Katarínou Ďurikovičovou (Jurikovičovou). V matrikách sa spomínajú pri narodení svojich detí Andreja (12.1.1783) a Michala (9.1.1802), pri úmrtí dcéry Kataríny (zomrela 1.10.1841 v susedných Ivanovciach, odkiaľ zrejme pochádzala aj jej matka) a pri sobáši syna Jána (22.9.1823), ktorý bol pradedom Jána Smreka.

Praprasedo Andrej Čietek bol do matriky zapísaný ako roľník, neskôr sa však stal kožušníkom. Aj všetci ďalší predkovia Jána Smreka boli remeselníkmi. Polia ich už zrejme nestačili uživiť. V rokoch 1782-1800 žili v Melčiciach štyria otcovia rodín s menom Andrej Čietek, pričom traja z nich boli kožušníkmi. Je preto ťažké určiť, ktorý z nich bol praprasedom Jána Smreka.

Pradedo Jána Smreka *Ján Čietek* (1825-1867) sa oženil s Katarínou Klsákovou, dcérou Jána Klsáka a Kataríny Čertíkovej z Melčíc. Najskôr bol špánom (úradníkom na panstve), potom krajčírkom. Mal troch synov - Jána, Štefana a Juraja. *Ján* bol starým otcom Jána Smreka. Narodil sa 30.5.1825 a pokračoval v otcovom remesle - krajčírstve. Jeho manželka Anna Krupičková pochádzala z Kobelovej, chotárnej časti neďalekej obce Veľčice (dnes Chocholná-Veľčice). Bola dcérou mlynára Andreja Krupičku a Anny Zvonkovej. Starý otec Jána Smreka mal so svojou manželkou osem detí, z nich štyri do roka zomreli.

Otec Jána Smreka *Andrej Čietek* sa narodil 12.7.1855. Ako rodisko sa uvádzajú Melčice, dom číslo 31. Aj on bol remeselníkom - čižmárskym majstrom a aj za manželku si vzal dcéru čižmára Juraja Kadleca Annu Kadlecovú z Malých Bieroviec (dnes súčasť Adamovských Kochanoviec). Pochádzala z nábožensky zmiešanej rodiny - otec

bol evanjelik, matka Anna Strompfelová (Stumpfellová), pochádzajúca zo Štajerska, katolíčka. Toto delenie sa prenieslo aj na ich potomkov - chlapci boli krstení v evanjelickom, dievčatá v katolíckom kostole. Rodina bola chudobná a často sa sťahovala. Pri narodeníach a úmrtiach detí sa striedajú lokality Malé Bierovce, Malé Žabokreky, Melčice, Zemianske Lieskové, Melčice, Kochanovce, Zemianske Lieskové, Kochanovce, Zemianske Lieskové, Malé Žabokreky.

Zo 14 detí, ktorým rodičia Jána Smreka dali život, väčšina zomrela hneď po narodení. Dospelého veku sa dožili len 4 z nich. DCéra Marta zomrela mladá – dvadsaťročná. Najstarší z chlapcov (v poradí štvrté dieťa) Štefan pokračoval v otcovom remesle – bol čížmárom. Oženil sa 9.6.1907 s Annou Dorotkovou z Ivanoviec. Do tejto obce sa potom aj presťahoval (z Malých Žabokriek, dnes súčasť obce Melčice-Lieskové), tu tiež doopatroval a pochoval matku (zomrela 14.7.1918 na vodnatieľku) a tu sa mu tiež narodili všetky deti: 1. Pavlína (10.6.1908), 2. Pavol (7.10.1910 – 6.6.1919), 3. Anna (21.5.1913), 4. Eva (23.10.1914), 5. Emília (31.3.1918), 6. Ján (3.4.1920 – 21.4.1991).

Pavlína sa vydala za Milana Káňu, pochádzajúceho z Brna, a bývala v Dubnici nad Váhom. Anna sa 4.2.1940 vydala za Michala Gajdoša, pochádzajúceho zo Slatiny nad Bebravou a bývala v Ivanovciach, kde doteraz žijú jej potomkovia. Eva bývala v Topolčanoch, po vydatí sa volala Gabajová. Emília, vydatá Jesenická, bývala v Leopoldove, kde je aj pochovaná. Ján sa oženil s Annou Bednárikovou a bývali v Trenčianskych Tepliciach, najskeôr vo vile Gópfert (dnes vila Tereza), neskôr v novej bytovej výstavbe. Mali dve deti – Jána a Evu, vydatú Žerovníkovú.

Podľa rozprávania pani Bednárikovej, Smrekovej švagrinej, sa Ján Smrek s rodinou nielen sýkal (všetkým príbuzným a ich deťom venoval svoje knihy), ale snažil sa jej aj pomáhať. Manželke svojho brata Štefana vybavil v Bratislave operáciu očí, synovca Jána (manžela pani Bednárikovej) dal na vlastné náklady študovať (chcel, aby dokončil gymnázium). Dodnes si na neho v tejto rodine spomínajú ako na človeka, ktorý bol až do staroby čulý a štedrý.

Čietkovcom nechýbalo nadanie a keď sa naskytili priaznivé podmienky, mohlo sa naplniť prejavíť. Smrekov synovec Ján mal napríklad talent na jazyky – pri svojom pracovnom pobyte v Sýrii a Iraku sa naučil dobre po arabsky. Jeho manželka spomína, že - podobne ako jeho strýc – mal tiež vzťah k poézii – vedel plynule recitovať celé pasáže zo starorímskych básnikov.

Zo Smrekových súrodencov sa dospelého veku dožila ešte jedna sestra. Pri narodení ju do matriky katolíckej farnosti v Kochanovciach 23.9.1894 zapísali ako Máriu, v rodine ju však poznali len pod menom Irma. Naše pátranie po nej však zostalo bezvýsledné. Rodina uvádza, že bývala v Ilave a po vydatí sa volala Majerková. Jej manžel bol zamestnancom pivovaru a preto v pivovare spočiatku aj bývali. Neskôr sa presťahovali k hydrocentrále. Mali dvoch synov – Jána a Jozefa.

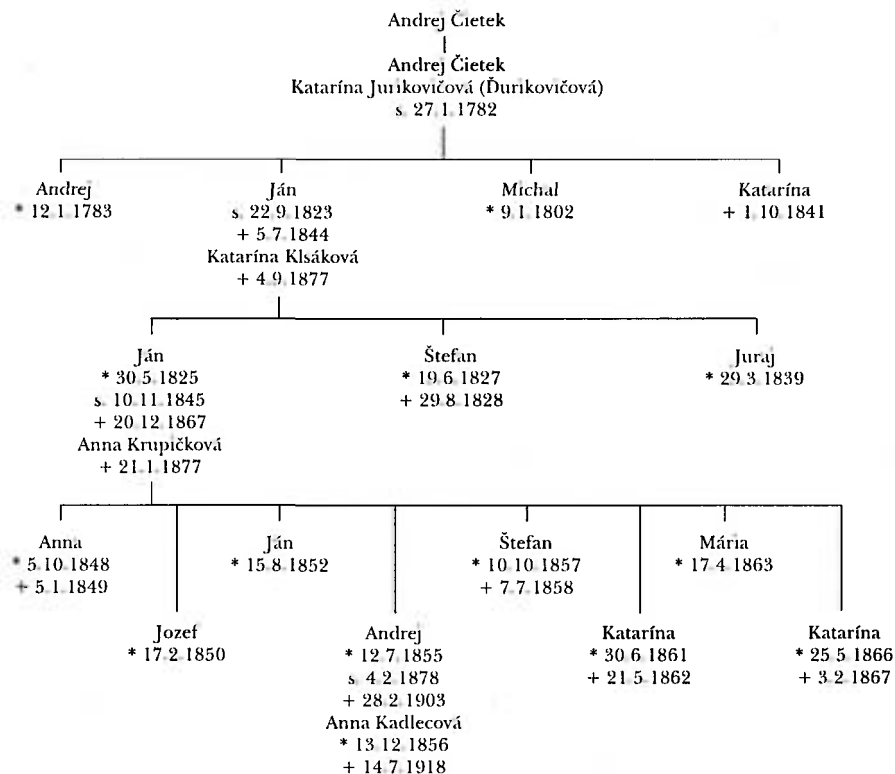
Poznámky

¹ ŠOBA Byľča, Ž TN, Possessiones - Zemianske Lieskové.

² ŠOBA Byľča, KS TN, Urbárske komasácie - Zemianske Lieskové.

Za informácie o rodine Jána Smreka ďakujem jeho synovi Ivanovi a pani Anne Čietkovej-Bednárikovej.

POTOMKOVIA ANDREJA ČIETKA



DETI ANDREJA ČIETKA A ANNY KADLECOVEJ

1. Mária * 26. 2. 1879 Malé Bierovce + 29. 2. 1880 Malé Žabokreky
2. Mária * + 27. 2. 1880 Malé Žabokreky
3. Anna * + 27. 2. 1880 Malé Žabokreky
4. Štefan * 13. 2. 1881 Melčice + 17. 7. 1955 Ivanovce
5. Pavlína * 2. 9. 1882 Zemianske Lieskové + 13. 12. 1882 Melčice
6. Filoména * 20. 9. 1883 Melčice + 1. 4. 1884 Kochanovce
7. Jozef * 26. 1. 1885 Kochanovce + 25. 7. 1885 Kochanovce
8. Marta * 2. 7. 1886 Kochanovce + 27. 3. 1906 Malé Žabokreky
9. Ján * 15. 6. 1888 Kochanovce + 18. 7. 1888 Kochanovce
10. Andrej * 13. 5. 1889 Zemianske Lieskové + 9. 3. 1892 Zemianske Lieskové
11. Pavol * 9. 7. 1891 Zemianske Lieskové + 11. 1. 1892 Zemianske Lieskové
12. Gustáv * 8. 11. 1892 Kochanovce + 25. 8. 1893 Kochanovce
13. Mária * 23. 9. 1894 Kochanovce + ?
14. Ján (Smrek) * 16. 12. 1898 Zemianske Lieskové + 8. 12. 1982 Bratislava

SPIŠSKÉ MATRIKY V POLSKU

Franciszek Zacny

Zaujímavými prameňmi ku genealogickým výskumom obyvateľstva Spiša môžu byť o. i. matriky pokrstených z farností spišského dekanátu, ktoré určitú dobu patrili do krakovskej diecézy (všetky spomínané lokality dnes patria do okresu Stará Ľubovňa – pozn. red.). Tieto dokumenty sa nachádzajú v Štátnom archíve v Krakove, uložené sú na pracovisku vo Waweli medzi sadeckými mestskými knihami (*Castriensia Sandecensia*) a označené sú signatúrami 433 a 434.

Patria k nim:

1. Matriky obcí *Ružbachy* a *Lacková* z r. 1766-67, vedené Jánom Kantom Jaglinským, varšavským kanonickým protonotárom a ružbašským farárom. Dokument je opatrený oblátkovou pečatou s vyobrazením Sv. Kataríny (CS 433, s. 197-202).

2. Z r. 1766-67 pochádzajú aj matriky, týkajúce sa *Hniezdneho*, vedené tamojším farárom Jánom Kroczkiewiczom a opatrené pečatou s podobizňou patróna tejto farnosti - Sv. Bartolomeja (CS 433, s. 205-207).

3. Z mestečka *Chmelnica* (*Hobgart, Hofgarten, Hobgard*) sa zachovali matriky z farnosti Sv. Ondreja – apoštola, datované rokmi 1764-67, ktoré vznikli v čase pôsobenia Jána Jakuba Bartscha, wislického kanonika (CS 433, s. 233-243).

4. Z farnosti Sv. Jána Evanjelistu v *Novej Ľubovni*, ktorej vtedajším farárom bol Bartolomej Jasinski, sú k dispozícii matriky z rokov 1766-67 (CS 433, s. 419-424).

5. Farnosť Sv. Mikuláša v *Starej Ľubovni* reprezentujú matriky pokrstených z rokov 1764-67 (CS, s. 427-455).

6. Z farnosti *Podolíнец* uchováame matriku z r. 1766-67, zhotovenú Františkom Bekierom, kanonikom sadeckej a łowickej kapituly, spišským dekanom a kňazom podolínskej farnosti (CS 433, s. 665-679).

V spisovom fascikli označenom signatúrou CS 434 sa na s. 1587-1661 nachádzajú matriky krstených zo Spiša, ktorý je tu chápaný ako jeden administratívny celok, týkajúce sa rokov 1764-65 a lokalít *Podolíнец*, *Ružbachy*, *Lacková*, *Hniezdne*, *Chmelnica*).

Všetky uvedené dokumenty obsahujú zoznamy priezvisk pokrstených, ako aj iných pri tej príležitosti zapísaných osôb, ktoré – vzhľadom na špecifiká príslušnej oblasti – poukazujú na poľské, slovenské či nemecké vplyvy. Môžu poslúžiť pri genealogickom výskume rodín tejto oblasti, prispieť k riešeniu demografických problémov i otázok, týkajúcich sa osídlenia Spiša v 2. polovici 18. storočia.

(Autor je kustódom Štátneho archívu a členom revíznej komisie Poľskej heraldickej spoločnosti v Krakove)

			DECEMBER
4.25	1	4.25	1
			1
			2.1
			2.2
			2.3
			2.4
			2.5
			2.6
			2.7
			2.8
			2.9
			2.10
			2.11
			2.12
			2.13
			2.14
			2.15
			2.16
			2.17
			2.18
			2.19
			2.20
			2.21
			2.22
			2.23
			2.24
			2.25
			2.26
			2.27
			2.28
			2.29
			2.30
			2.31
			2.32
			2.33
			2.34
			2.35
			2.36
			2.37
			2.38
			2.39
			2.40
			2.41
			2.42
			2.43
			2.44
			2.45
			2.46
			2.47
			2.48
			2.49
			2.50
			2.51
			2.52
			2.53
			2.54
			2.55
			2.56
			2.57
			2.58
			2.59
			2.60
			2.61
			2.62
			2.63
			2.64
			2.65
			2.66
			2.67
			2.68
			2.69
			2.70
			2.71
			2.72
			2.73
			2.74
			2.75
			2.76
			2.77
			2.78
			2.79
			2.80
			2.81
			2.82
			2.83
			2.84
			2.85
			2.86
			2.87
			2.88
			2.89
			2.90
			2.91
			2.92
			2.93
			2.94
			2.95
			2.96
			2.97
			2.98
			2.99
			2.100

Matrika pokrstených z obci Ružbachy a Lacková z rokov 1766-1767 (ukažka, Archiwum Państwowe, Krakow).

SLOVINSKÁ GENEALOGICKÁ SPOLOČNOSŤ

Peter Hawlina

Slovinská genealogická spoločnosť (*Slovensko rodoslovno društvo*) bola založená v marci 1995. Predtým, približne jeden rok, pôsobila ako genealogický krúžok. Sme dobrovoľné združenie, našim cieľom je podporovať výskumy v oblasti genealógie a príbuzných disciplín.

Najvýznamnejšou formou činnosti spoločnosti sú pravidelné mesačné stretnutia, ktoré sa konajú každý druhý utorok v mesiaci. Na týchto stretnutiach zvyčajne predstavujeme najvýznamnejšie práce členov, sprostredkujeme a vymieňame si aktuality, skúsenosti, údaje, literatúru, programy, pomôcky a pod. Každý mesiac organizujeme aj prednášky. Profesionálni historici, archivári a ďalší vedci nám prednášajú na rozličné témy blízke genealogickým výskumom. Už piaty rok vydávame spoločenský časopis *Drevesa* (Stromy). Je to najnáročnejšia úloha, ktorá vyžaduje veľa času a prostriedkov. Všetku prácu vykonávajú členovia bezplatne. Usilujeme sa, aby Slovinci zmenšili svoje zaostávanie na poli genealógie v porovnaní so západnými susedmi a pokúšame sa sledovať aktivity v štátoch, kde pestovanie tejto disciplíny má mnohoročné tradície. Radi by sme sledovali ich vzor a preberali ich skúsenosti. Máme zbierku početných genealogických časopisov a volačo odbornej literatúry. Naš člen pán Vasja Butina zostavil Príručku pre začínajúcich genealógov.

Hoci sme pomerne mladou spoločnosťou, už sa ukazujú výsledky našej záujmovej práce. Tie sú sčasti plodmi dlhoročných genealogických úsili jednotlivých členov, sčasti ale tiež toho, že sme sa združili v spoločnosti. Tak sme spojili nadšenie, vedomosti, plány, rôznorodé záujmy a napokon aj genealogické informácie (v súčasnosti má SRD asi 120 členov, na schôdzach sa schádza vždy okolo 25 ľudí).

Pri sledovaní obsiahlych genealogických údajov a pri tvorbe genealogických grafov je neodmysliteľným pomocníkom počítač. Slovinci sú jedným z mála národov vo svete, ktoré majú genealogický počítačový program preložený do svojho jazyka, čo je dnes pomerne zriedkavé aj v oblasti výrobných počítačových programov. Väčšinou používame preložený americký genealogický program Brother's Keeper. S týmto programom sa pomerne ľahko pracuje a je tiež ľahko zvládnuteľný. Ak sa nazbiera dost záujemcov, zorganizujeme aj kurz na jeho použitie. Predstavili sme sa už podobným spoločnostiam v zahraničí, často cez Internet. Pripravili sme dve domovské stránky, jedna je prevažne v anglickom jazyku <genealogy.yh.si>, druhá v slovinskom <www.yh.si/pub/incoming/SRD/srd-www/default.hl.ml>. Početní členovia, ktorí majú prístup k Internetu, výdatne využívajú informácie dostupné v sieti. Týmto spôsobom si tiež posielame aj správy a vymieňame údaje, čo uľahčuje a zrýchľuje prácu najmä vtedy, keď ide o výmenu na väčšiu vzdialenosť.

Ako jednotlivci si stanovujeme vlastné výskumné ciele, čo sa nám pri vzájomných kontaktoch darí lepšie ako bez nich. Spoločnosť nemá výkonné orgány, preto ani tvrdý a záväzný plán práce.

Ročné členské predstavuje 6000 SIT (slovinských toliarov). Členovia dostávajú časopis a pozvánky na schôdze, prednášky a iné podujatia spoločnosti. Noví členovia môžu získať kompletne doterajšie vydania časopisu *Drevesa*.

SÚŤAŽ

SÚŤAŽ O NAJLEPŠIU GENEALOGICKÚ PRÁCU 1998

Jozef Novák

V rámci 2. ročníka Letnej školy praktickej genealógie, ktorá sa uskutočnila v dňoch 3.-5. septembra 1998 v Martine, sa konalo aj vyhodnotenie 2. ročníka súťaže o najlepšiu genealogickú prácu za rok 1998. Súťaže sa zúčastnili 14 autori so 16 prácami. Je pozoruhodné, že z odovzdaných prác sú až 4 vydané knižne, 3 z nich boli vydané dokonca v zahraničí. Súťažné práce sa nachádzajú v knižnici spoločnosti a sú k dispozícii všetkým bádateľom. Kvôli informácii o ich obsahu každú súťažnú prácu predstavujeme krátkou anotáciou.

Eduard DZURÁNYI: *Kronika rodiny Dzurany a priame línie rodín Steinhaus, Klamár a Schulek* 1. časť: schémy 2. časť: doklady a životopisy (neuzavretá) 1998, 22 rkp. s.

Do súťaže bola podaná 1. časť kroniky - teda schémy. O nej nechám hovoriť samotného autora: „1. časť je tvorená schémami jednotlivých generácií, veľiev rodiny a tiež rodín príbuzných. Pre prehľadnosť som pridelil každému členovi rodiny generačné číslo (ktoré s veľkou radosťou mienim zmeniť po prípadnom prehĺbení vedomostí o ďalšie generácie, po ktorých usilovne pátram). Druhá číslica tvorí poradie narodenia rodiča (z predchádzajúcej generácie). Tretia číslica predstavuje poradie narodenia číslovaného a pod lomítkom je celkový počet súrodencov. V prípade priženeneho člena sa pod lomítkom vyskytuje „m“ (ako manželka). Potomkovia po praslici majú svoje číslo v zátvorke. Spríbuznené rody majú pred týmto identifikačným číslom ešte počiatočné písmeno priezviska, v tomto prípade S pre Steinhaus, K pre Klamár, Š pre Schulek.“

Ide teda o spôsob spracovania, ktorý si autor vytvoril sám. Je podstatne komplikovanejší, než ho slovné prezentoval. Najstarší predkovia - zo 16. a 17. storočia - majú pred identifikačným číslom písmeno H, ktoré znamená hypotetickú líniu. K tejto časti práce poznamenávam, že číslovanie členov rodu, ktoré nahrádza veľkoplošné rodostromy a genealogické tabuľky, je v podstatne jednoduchšej podobe v odbornej literatúre už dávnejšie podrobne spracované a aj intenzívne využívané. Pre nás najprístupnejšie sú práce pravidelne uverejňované v rakúskom genealogickom časopise Adler.

V 2. časti práce autor plánuje sprístupniť dôležité dokumenty o jednotlivých členoch rodiny, v prípade možnosti tiež jednotlivé životopisy. Ako sám uvádza: „Pri ich písaní by som si prial zaznamenať všetko čo sa ústne tradovalo a na čo sa spoľahlivo pamätám. Poslednú časť chcem naplniť kópiami najdôležitejších dokladov a rodných fotografií.“ Ukážky tohto zámeru predstavujú pasáže týkajúce sa Dzurányovcov zo štúdie R. Bitáňa (bez konkrétnej citácie), z knihy B. Varsika „Otázky vzniku a vývinu slovenského zemianstva“ (1988), z knihy „Pension Protokol“, ktorý sa nachádza vo Vojenskom archíve vo Viedni, zo štúdie P. Ratkoša, ktorú uverejnil v monografii „Hybe včera a dnes“ (1967). Rukopis uzatvárajú „Spomienky na brata Ladislava Dzurányiho (Orlov), profesora obchodnej akadémie v Martine“, ktoré napísal lekár Vojtech Dzurányi 1. 1996, a „Rozlúčková reč pri pohrebe MUDr. Vojtecha Dzurányiho v bratislavskom krematóriu dňa 4. 2. 1998.“

Takto postavený zámer je logickým a bežným prvým krokom každého genealóga, ktorý sa rozhodol v tejto disciplíne niečo urobiť. Autor sám príde na to, že bude prinútený robiť silný výber faktov a zvoliť si takú koncepciu, ktorá sa v genealógii ako historickej disciplíne už dlhodobo osvedčila a udomácnila.

Potešilo ma, že u nás vznikla aj širšie zameraná genealogická práca, než iba na jeden rod. Neraz som totiž konštatoval, že je potrebné orientovať sa na spracovanie uzavretých súborov či celkov, pretože poskytujú pramennú bázu na sledovanie jedného celého regiónu vo vymedzenom časovom horizonte. Práve takýmto prameňom je súpis obyvateľov Bratislavy z r. 1624. Ide o súpis, ktorý vymenúva všetkých obyvateľov v jednotlivých domoch. Je to teda súpis všetkých vrstiev mestskej komunity v r. 1624. Sú tu vymenovaní šľachtici, mešťania, vzdelanci, remeselníci, poľnohospodári i služobníci. Tento vďačný materiál autor práce vo veľkej miere aj patrične využil. Osobitne si cením, že súpis z r. 1624 porovnal aj s mladšími prameňmi podobného charakteru, čím sa mu podarilo poskytnúť pohľad na jednotlivé rody vo vývoji, v niejednom prípade aj v troch generáciach. Prácu dopĺňajú kresby a opisy 60 erbov skúmaných rodov.

Ideme nesporne o veľmi obsiahlu, dobrú a užitočnú prácu. Pokladám si za povinnosť vyjadriť aj niekoľko kritických poznámok, ktorých cieľom je skvalitniť prácu v našej disciplíne. Zameriam sa, pravda, iba na metodologickú stránku predloženého elaborátu.

1. Autor doslova píše: „*Súpis zaznamenal vyše 1400 mužských osôb. Venoval sa genealogicky každej z týchto osôb by nebolo účelne. Veľkú väčšinu z nich totiž tvoria príslušníci chudoby, služobníctva, robotníkov vo vinohradoch a ďalších menej významných vrstiev mesta. Ich význam pre slovenskú históriu a genealógiu je nepatrný, rovnako písomných prameňov o týchto osobách je pomenej. V súpise navyše často práve týmto osobám chýba v zápise priezvisko, a tak sa nedajú bližšie identifikovať. Naším zámerom bolo podrobnejšie osvetliť len niektoré mestské vrstvy. Bližšie sme sa pokúsili genealogicky spracovať prešporský patriciát, bohatšie mešťanstvo, významnejšie remeselnícke rody, šľachtu a mestskú inteligenciu. Celkovo teda asi len jednu tretinu v súpise zachytených osôb.*“ S takouto metódou spracovania tak významného prameňa nemôžem celkom súhlasiť. Sám sa totiž vždy veľmi vyhýbam voluntarizmu. Vzhľadom na potencionálnych používateľov tejto práce žiadna osoba vystupujúca v súpise si nezaslúži byť zamlčaná. Podľa môjho názoru F. Federmayer nemôže odhadnúť, koho kto bude zaujímať. Sám si spomínam, keď som spracúval Kubínyiho zbierku pečatí a mal som v nej pečať istého Sirmiensisa, uvažoval som, koho už len bude tento neznámy nešťastník zaujímať. Opak bol pravdou. Pani doc. Lehotská, ktorá posudzovala môj rukopis, z celej práce zaujal iba spomenutý Sirmiensis, pretože jej pomohol odhaliť pôvod bratislavského mestského úradníka Súlovského. Chápem, že mnohí, v súpise z r. 1624 jedinýkrát zachytení bratislavskí obyvatelia, neboli pre autora zaujímaví. Napriek tomu si myslím, že ak predložená práca obsahuje register spracovaných rodov, v registri mal autor nájsť miesto aj pre bližšie neopísaných jednotlivcov s krátkou charakteristikou – napr. Komiat Andreás, sluha. Som presvedčený, že viaceré osoby zo súpisu, ktoré F. Federmayer do svojej práce nepojal, v budúcnosti by určite zaujali niejedného badateľa. Stovky zmlčaných osôb dlho nikto genealogicky nevyužije a to je škoda.

2. Práca má obsiahly poznámkový aparát. Pre používateľa práce by mal veľký význam zoznam použitých prameňov a literatúry. Možno, že tieto dva zoznamy by ho viac zaujímali, ako vlastná robota. My totiž ešte dlho nebudeme mať genealogickú bibliografiu.

3. V práci prekreslených 60 erbov má predovšetkým ilustratívnu hodnotu. Dočítame sa, že napr. dom č. 8 r. 1624 obývali Kamperovci. Pri ich genealogickom opise niet ani zmienky, že v heraldickej časti práce je zobrazený a opísaný erb Kamperovcov.

4. K erbom mešťanov pripájam iba jednu poznámku. V Uhorsku totiž drvivá väčšina mešťanov používala ten istý typ erbov ako šľachta. Typický mešťanský erb v západnej Európe majú obsah podobný kamenárskym značkám. U nás je tento typ rozšírený iba na Spiš. V práci medzi 60 erbami sú iba dva mešťanské: č. 6 (Bauer), č. 58 (Weindinger).

Leich (č. 30) použil cechový znak – znak povrazníkov – a Schachner (č. 44) použil za mestnanecký znak – podkovu a kliešte. Zamestnanecký je azda aj erb Wintersteinovcov „na halútku napichnutá podkova“. „Halútku“ či suchý konár môže byť aj hutnícky nástroj.

Moje poznámky nech sa nechápu ako kritika práce F. Federmayera. Išlo mi o podnety k zamysleniu sa nad spôsobom spracúvania našich genrealogických problémov.

Michal GLONDA st.: *Genéza čabianskych priezvisk*. Békešská Čaba 1984. 201 kp. s.

Autor štúdie sa narodil a žil v Békešskej Čabe. Zomrel pred 10 rokmi. Prácu predkladá jeho syn Michal Glonda ml. V sprievodnom liste uvádza, že otec veľmi túžil, aby bola jeho práca publikovaná. Nevyšla pre nepriazeň a obavy vtedajších vydavateľov. Výslovne mu povedali, že po uverejnení jeho rukopisov by sa dostali do problémov s maďarským konzulom. Pôvodný názov práce znel totiž „O Čabe ešte slovenskej“. Michal Glonda ml. chce otcovu prácu postupne publikovať, aby tak splatil otcovi dlh. Súčasne chce prispieť k tomu, aby – ako sám uvádza – „jeho vzácne dokumentačné dielo ešte uzrelo svetlo sveta“.

Michal Glonda st. svoju štúdiu začína informáciou o pôvode čabianskych Slovákov. Vlastná práca je v podstate abecedným zoznamom priezvisk z najstaršej čabianskej matriky (z r. 1728), ktorý pred zhruba 120 rokmi zostavil Ľudovít Haan. Vedľa priezviska je uvedená obec, z ktorej príslušný obyvateľ Čaby pochádza. Matrika dokazuje, že Čaba bola pôvodne slovenská a je pre autora prekvapujúce, ako málo Slovákov tu žije „v štvrtom štvrtstoročí 20. storočia“. Vysvetľuje aj príčiny tohto javu. Sú viaceré a stále intenzívnejšie. Konštatuje, že od prelomu 19. a 20. storočia sa slovenčina na Čabe udržiavala iba vyučovaním náboženstva v slovenčine. Zoznam priezvisk má osvetliť dnešným Čabianom ich pôvodný význam a rozšíriť tak slovnú zásobu dnešných obyvateľov Čaby slovenského pôvodu.

Nasleduje abecedný zoznam priezvisk koreniacich v kresťanských menách (Beňo – Beňadik, Marko – Marek, Mišík – malý Michal). Ďalšiu skupinu tvoria priezviská, ktoré korenia v názvoch slovenských osád (Babinský – z Babinej, Krnáč – z Krnej, Valaštan – z Valaskej). Nasledujú slovenské priezviská odvodené z názvov osád dnešného Maďarska (Debrowský – z obce Debrő, Kerepecký – z obce Kerepes). Veľkú skupinu tvoria priezviská vyjadrujúce povolanie (Debnár, Hudec, Rybár). Zaujímavé sú slovenské priezviská zaniknutých slov (Arendáš – nájomník, Glonda – posmeška na človeka s ťažkou chôdzou). Uvádza aj osobitnú skupinu znetvorených priezvisk (Černaj – namiesto Čerňan, Považaj – namiesto Považan). Zoznam ukončujú maďarské priezviská čabianskych Slovákov (Bakos, Dolog, Madarász, Puskás) a čabianske dvojité priezviská (Farkas-Grieč, Varga-Korytár).

Ide nesporné o zaujímavú materiállovú štúdiu.

Juraj HAŠČAK: *Rodopis rodu Haščák. Zemplínska vetva*. 1994. 431 kp. s.

Podľa priezviska Haščákovci majú pôvod v Zakarpatsku. Hašča znamená v ukrajínčine húštinu, krovie. Počas valaskej kolonizácie – najneskôr v 17. storočí – sa dostali na severný Spiš. Tu žili iba do polovice 19. storočia. V tomto čase sa začali sťahovať nielen do hostinnejších krajov Slovenska, ale aj do zámoria. Podľa doterajších výsledkov bádania menovite známymi najstaršími Haščákovcami sú Mikuláš, narodený okolo r. 1795, nevedno však kde. Je otcom zakladateľa košickej vetvy a Ján, narodený v Pustom Poli r. 1816, je zakladateľom zemplínskej vetvy. Súťažná práca opisuje teda práve spomenutého Jána Haščáka a jeho potomkov.

Pusté Pole, rodisko Jána, leží v okrese Stará Ľubovňa – teda na Spiši. Keďže po revolúcii v r. 1848–49 postihla severovýchodné kraje Slovenska nesmierna núdza, neúroda a bieda, tisíce ľudí sa sťahovalo do južných oblastí krajiny. Medzi nimi bol aj Ján

Haščák s rodinou, ktorý sa asi r. 1852 presťahoval do Zemplína, na veľkostatok Čalovka v okrese Trebišov. Autor vo svojej práci opisuje 103 členov zemplínskej vetvy svojho rodu, a to od polovice 19. storočia do súčasnosti. Prácu uzatvára mapka, kde všade Haščákovci na východnom Slovensku žili, rodostrom Haščákovcov i krátka kapitolka nazvaná „Haščákovci iných vetiev“. V nej vymenúva členov kamienskej, vislanskej a košickej vetvy.

V práci mi chýba záver, ktorý by s určitým nadhľadom charakterizoval zemplínskych Haščákovcov – ich celkové postavenie v spoločnosti, majetkové pomery, prevládajúce zamestnania členov rodu, vyzdvihnutie výnimočných jednotlivcov a pod. Sympatické býva, ak autor naznačí, ktorým smerom by bolo užitočné v práci pokračovať. Každá napísaná práca žije. Kto iný môže usmerniť pokračovanie v nej, ak nie sám autor.

Július HEMERKA: *Poznám svoje korene. Rodina Hemerkovcov s českými a slovenskými koreňmi.* 1998, 34 rkp. s. a príl.

Najprv niekoľko slov o autorovi. Dnes 81-ročný rodák z Prešova pochádza zo známej hudobníckej rodiny. Konzervatórium absolvoval v Bratislave. Od r. 1957 žije v Balážskych Ďarmotách, kam sa priženil. Vždy sa hlásil k slovenskej národnosti.

Július Hemerka sa vyše 30 rokov zaoberá kultúrnymi tradíciami Novohradu, najmä slovenskou literatúrou. Zhromaždil údaje o 59 spisovateľoch, ktorí sa narodili, žili a tvorili v tejto župe. Súčasne sa zaujímal aj o dejiny svojho rodu. Členom našej spoločnosti sa stal ako prvý občan Maďarskej republiky.

Predložená práca má nezvyklú stavbu. Zo stručného predhovoru sa dozvedáme, že Hemerkovci majú pôvod v Čechách. Genealogická tabuľka nás oboznamuje s ich rodom od bližšie nedatovaného Václava Hemerku a Anny, rodenej Teplej. Prvý bližšie známy Hemerka je Ján (* 1714) s manželkou Katarínou, rodenou Hrušovou. Od nich sú Hemerkovi známi až do súčasnosti. Genealogická tabuľka nie je komentovaná. Textová časť obsahuje podrobné medajlóny iba štyroch členov Hemerkovcov najmladších dvoch generácií. Autor začína opisom životných osudov svojho otca Oldricha Hemerku, strýka Júliusa Ivana, tety Márie a končí svojimi životnými osudmi a pocitmi.

Ide o najvýznamnejších členov rodu, ktorí by si zaslúžili, aby sa stali známymi celej našej kultúrnej verejnosti. Na ilustráciu uvádzam iba niekoľko údajov z ich života.

Oldrich Hemerka (* 1862 vo Vrdoch, okr. Kutná Hora + 1946 v Košiciach). Od r. 1883 pôsobil ako regenschori v Bardejove. Bol náruživým zberateľom a jedným z priekopníkov úprav slovenských ľudových piesní. Ich 4 zošity vyšli pod názvom „Rozmar Slovák“. Z Bardejova prešiel r. 1899 do Košíc za organistu košického Dómu. Za svoju rozsiahlu cirkevnú koncertnú činnosť dostal r. 1931 od pápeža Pia XI. vyznamenanie „Pro ecclesia et pontifice“. Od r. 1911 vykonával funkciu organistu aj v židovskom kostole. Inšpirovaný touto atmosférou skomponoval niekoľko skladieb. Niektoré z nich zazneli r. 1944 v židovskom kostole na koncerte, ktorého čistý výnos sa venoval rasovo prenasledovaným Židom v pracovnom tábore pri Košiciach.

Oldrich Hemerka zomrel r. 1946 vo veku 84 rokov. Mesto Košice mu pridelo čestné miesto na cintoríne. R. 1982 mu odhalilo pamätnú tabuľu na Hlavnej ulici č. 40 – na dome, kde býval. R. 1985 bola po ňom pomenovaná hlavná ulica nového sídliska. Je to skutočne veľká osobnosť v kultúrnych dejinách Bardejova a Košíc.

Július Ivan Hemerka (* 1889 v Bardejove + 1942 v Budapešti) bol kapelníkom, skladateľom a profesorom hudby. Je autorom prvej slovenskej operety „Ženské rozmary“ (1925). Dej je situovaný na východné Slovensko – do Orkúčan a na Hrebienok vo Vyso-

kých Tatrách. V texte použil šarišské nárečie.

Mária Hemerková (* 1900 v Košiciach + 1996 v Budapešti, pochovaná je v Košiciach) bola klavírnou virtuózkou a dlhoročnou profesorkou na konzervatóriu v Košiciach.

Autor predloženej súťažnej práce – Július Hemerka – svoj životopis uvádza pod názvom „Posledný Hemerka“. Je to mimoriadne skromná výpoveď. Aj tá by si zaslúžila uverejnenie. Azda sa pre tento rukopis nájde priestor v našom spolkovom časopise Genealogicko-heraldický hlas. Jeho uverejnenie by bolo veľmi užitočným počínom.

Ján MARKO: *Semianski Markovci v Kovačici*. Nový Sad - Kovačica, TEP 1997. 170 s.

Markovci sú jedným z rodov, ktoré sa zo Senného (okl. Veľký Krtíš) a blízkeho okolia vysťahovali do Kovačice. Autor obsiahlej a podrobnej rodinnej genealogickej práce je vysokoškolským učiteľom, takže máme k dispozícii vedecké dielo. Nejde o suchú faktografiu, ide o prácu mimoriadne podnetnú, najmä pre ostatné slovenské rody, ktoré r. 2002 budú v Kovačici plných 200 rokov.

Markovci sa v Sennom po prvýkrát spomínajú v portálnom súpise Novohradskej stolice z r. 1696. Do Slovenského Bardáňa sa spolu s Markovcami vybrali prvé štyri rodiny v júni 1785, do Ečky prišli r. 1789 a na pustatinu Kovačicu r. 1802. Noví usadlíci ju dostali úradne pridelenú cisárskym dekrétom 12. januára 1803.

Na celej práci je veľmi sympatické, že poskytuje triezvy pohľad na jednotlivých Markovcov a s nimi spriaznených členov. Charakterizuje ich ako pospolitých, jednoduchých a obyčajných ľudí. Právom ich oceňuje, že celá rodina si v novom prostredí zachovala pôvodné, nezmenené a neskomolené rodinné meno, jazyk a písmo, vlastné zvyky, obyčaje, tradíciu a spôsob života.

Ku spracovaniu predloženej práce viedol autora nepríjemný poznatok, že mnohí starší jeho príbuzní vedeli, ako sa im menoval starý otec, ale vôbec sa nevedeli rozpamätať na meno starej matky. Tak vznikol jeden komplexný pohľad na Markovcov, ktorý by mal byť vzorom na podobný pohľad o ďalších Slovákoch, ktorí sa už pred dvesto rokmi usadili v Kovačici.

V rodine boli mnohí hudobne nadaní jednotlivci. Najviac to využili bratia Martin, Michal a Adam, ktorí sa v prvých rokoch nášho storočia vysťahovali do USA. Pracovali síce fyzicky, ale aj hodne muzičkovali. Nezostali tam, vrátili sa do Kovačice.

Zaujímavý je aj náš rovesník Ján. Jeho hlavným zamestnaním bolo stolárske remeslo, robil však aj intarzované obrazy. Jeho súčasník Martin bol inštitný maliar.

Prvá polovica práce je genealogicko-historická. Druhá je štatistickým vyhodnotením zhrnutých poznatkov. Autor v nej sleduje vek uzavretia prvého manželstva, disperziu termínov sobášov, prvý a posledný pôrod u žien, krstné mená a ich početnosť, choroby a príčiny smrti atď. Prácu uzatvára podrobný menný register a 43 genealogických tabuliek. Bolo by skutočne užitočné, keby príklad Markovcov v Kovačici mal nasledovníkov.

Ján MATEJÍK: *Pamätnica rodu Matejkovcov*. Martin, Nový Život Turca 1998. 96 s.

Bohato ilustrovaná a prepychovo vydaná brožúra vznikla po dvoch stretnutiach Matejkovcov. Prvé sa uskutočnilo 1987 v Púchove, druhé o 10 rokov neskôr v Súlove. V pláne majú stretať sa naďalej, avšak už každých 5 rokov.

Rod pochádza z Riečky, dnes súčasť obce Klokočkov pri Turzovke. Ide teda o Kysučanov, ktorých najstarší zistený manželský pár žil v poslednej štvrtine minulého storočia. Brožúra podrobne zachytáva iba 3 najmladšie generácie.

Je to bodro napísaný text. Dávam na uváženie, či sa v genealogických štúdiách

máme uberať týmto štýlom. Na ukážku uvediem jeden odsek z podkapitoly nazvanej „Konár číslo štyri. Za iným vzduchom na dolniaky.“ Autor tu opisuje svojho strýka Jána Matejika takto: *„Ako malý chlapec som chodil do „prednej“ Korne na návštevu, najmä keď som sa stal žiakom mešťanky v Turzovke. Ba bol som dvakrát aj v Jablonci, kam sa neskôr odsťahovali. Matne si spomínam na včanie starej Singerky, aj na červené jabĺčka a v Jablonci zas na červené víno (ktoré mi na stanici v Cíferi vyteklo z kufra). Návštevy boli príbuzenským zvykom, ale potom sa akosi vytratili. Nebyl iniciatívy na oživenie rodu, už by sme sa ani nepoznali.“* Na moju chuť je to príliš beletrizujúci štýl.

Aby sme však mali presnejšiu predstavu, akým spôsobom sa autor zmocnil celej témy o troch generáciach Matejíkovcov, stačí azda vymenovať nadpisy jednotlivých kapitol: „Kde sa zrodil rod Matejíkovcov, Menoslov rodu - košatenie rodostromu, Ako rástli konáre – historky a spomienky, Adresár rodín jednotlivcov, Perspektívy rodu.“

Krátko sa dotknem iba práve spomenutých perspektív rodu. Ako som už uviedol, v pláne sú stretnutia každých 5 rokov. Okrem referovania o nových poznatkoch sa predpokladajú aj mohutné športové podujatia - zápasia medzi jednotlivými konármi rodu. Vyhodnotenie a ocenenie celého podujatia sa má uskutočniť až na druhý deň po raňajkách, aby sa zabránilo predčasnému odchodu jednotlivcov i skupiniek. Autor sa domnieva, že takto chápaný a realizovaný projekt stretnutia by bol príťažlivý aj pre verejné masmédiá. Sám na záver prevoláva: *„Nuž prečo by sa naša skvostná myšlienka sformovala a upevňovala ROD nemohla presadiť aj do éteru a do tlače!“*

Marián NAHLIK: *Rodové erby na Záhorí.* 8 erbov a dva nápisové náhrobné kamene

Autor má pripravených 100 rodových erbov zo Záhoria. Pre dlhšie trvajúce zdravotné ťažkosti v apríli t. r. poslal do súťaže ukážku svojej práce s tým, že do uzávierky rukopis dokončí. Žiaľ, nestihol svoj zámer realizovať. Hneď úvodom poznamenávam, že hoci ide o heraldickú tému, táto práca do našej súťaže plným právom patrí, pretože problematika rodových erbov je integrálnou súčasťou genealogického bádania. Je otázkou, či je rodová heraldika aj autorom takto vnímaná.

Rukopis Mariána Náhlika obsahuje erby rodu Koronthály, erby na náhrobku Jána Viktorisa a Barbary Čechovej, erb kniežata z Lichtenštejna, Ludovita Nyáryho a jeho manželky Anny Wiskeletyovej, erb generála Guadányiho, erby kardinálov Kolloniczovcov, Imricha Czobora a nápisový náhrobný kameň obetí povstania z r. 1848 v Surovinách (medzi Senicou a Hlbokým), ktorý sa nachádza v Senici.

Keďže podaná časť práce neobsahuje úvod, nevieme, na aké pamiatky sa autor sústredil, aký je časový horizont záujmu autora o rodové erby, či ich bude považovať aj za genealogický prameň. Podľa priloženého zoznamu prameňov a literatúry by autor chcel rodovú heraldiku Záhoria spracovať komplexne.

Z ukážky autorovej práce sú najcennejšie fotografie originálov. Vidno, že preliezol celý región a fotografoval všetky zachované erby na monumentálnej architektúre. M. Náhlík prešľudoval početnú literatúru, z ktorej čerpal poznatky o jednotlivých erboch a ich vlastníkoch. Pri ich opise cítiť značný voluntarizmus. Vybral z nej to, čo sa mu páčilo a nie všetko, čo sa na príslušný erb skutočne viaže. Veľmi oceňujem hŕiezatosť autora. Odporúčam mu však, aby pred pokračovaním vo svojej práci prekonzultoval koncepcie otázky s odborníkom.

Ján PAŠKA: *Rodokmeň Paškoviev od 14. do 20. storočia.* Bratislava 1998, rkp.

Názov práce nie je výstižný, je trochu nadnesený. V podstate ide o parafrázované tri panovnícke listiny (Mateja z r. 1479, ktorá obsahuje aj odpis Žigmundovej listiny z r. 1404 a armálesu Leopolda z r. 1673. Ďalej je tu krátky článok o erbovej listine Paš-

kovcov zo Slovenskej republiky a 8-stranová štúdia poslucháča archívnictva Radoslava Ragača z r. 1995. Nazval ju „Rod Paška v svetle archívnych prameňov 15–18. storočia“. Prácu ďalej dopĺňajú dva listy predkladateľa súťažného elaborátu Jána Pašku, ktoré sú v podstate autorovým návrhom do rodiska a medzi najbližších príbuzných.

Posledným doplnkom práce je genealogická tabuľka, ktorá ťahá Paškovcov od 14. storočia až do súčasnosti. Z nej za najcennejšie pokladám údaje z 19. a 20. storočia. Najmä poslední členovia rodu sa totiž významným spôsobom zapísali do našich kultúrnych dejín. Predložený materiál je dobrým východiskom pre napísanie podrobnejšej genealogickej práce o Paškovcoch.

Emil ŠÍPKA: *Rodokmeň rodu Matula z Liptovskej Osady*. 1996.

Odovzdaná súťažná práca je výsledkom trojročného úsilia autora. Vznikala získavaním konkrétnych genealogických údajov jednak osobnými rozhovormi, ale najmä pomocou anketových lístkov. Na tomto mieste je potrebné zdôrazniť, že anketové lístky sú komukoľvek k dispozícii a poskytujú viac poznatkov, než obsahuje predložený elaborát. Práca začína stručnými dejinami Liptovskej Osady. Autor zistil, že najstarší známy Matula je Ján, ktorý do Osady prišiel okolo r. 1830 z Moravy. Údaj o pôvode Jána nie je správny. Popravil ho a uvádza, že do Osady prišiel z Oravy. Ján Matula sa oženil s Máriou Mrázikovou. Potomkovia tohto manželského páru sa stávajú predmetom záujmu E. Šípku.

Príznačná pre tento rod je mnohodednosť, a tak dostávame do ruky prácu s obrovským počtom členov Matulovcov od prvej polovice 19. storočia do súčasnosti. Osobitnú pozornosť si zasluhujú vnukovia spomínaného Jána Matulu a Márie Mrázikovej – Ján a Štefan. Jánov rod sa rozptýlil po svete, jeho potomkovia žijú v Českej republike, v USA a Kanade, Štefanovi potomkovia zotrvali v Liptovskej Osade.

Hlavným cieľom tejto práce je vyvolať u Matulovcov záujem o vlastných predkov a snahu o doplnenie predloženého rukopisu. Tento cieľ je priamo uvedený v závere práce.

Emil ŠÍPKA: *Rodokmeň rodu Hancko z Liptovskej Osady*. 1996. 22 rkp. s.

Ide o druhú súťažnú prácu od toho istého autora. Je len pochopiteľné, že má rovnakú štruktúru a zachováva takú istú osnovu práce. I táto štúdia začína stručnými dejinami Liptovskej Osady. Hanckovci – ich 9 generácií – sú spracovaní podľa matrik. E. Šípka sleduje Hanckovcov od r. 1752, pretože až od tohto roku sa matriky v Osade zachovali.

Hanckovci majú v podstate ten istý osud, ako Matulovci. I tu sa dá sledovať vysťahovalectvo a migrácia. Z tohto rodu si osobitnú pozornosť zasluhuje Ján. Narodil sa r. 1885 v Osade, avšak žil v Maďarsku. Tu sa premenoval na Herényiho.

Mimoriadne zaujímavý je záver práce. Žiada sa mi ho odčitovať doslovne: „*Na Lužňanskej ulici v dome č. 26 sa rodili, žili a umierali všetci Hanckovci*. V jednej izbe žilo často až 20 ľudí. V tomto dome boli práve tak časté kistiny, ako pohreby. Ved len v rokoch 1818–1890 sa tu narodilo 32 a zomrelo 24, spolu 76 ľudí. Každý rok tu boli kistiny alebo pohreby, najviac v rokoch 1844–1857, kedy ich bolo 23. V roku 1844 bolo 6 kistov a pohrebov“.

Pridám ešte jednu vetu zo záveru práce: „*Rod sa významnou mierou podieľal na tvorbe materiálnej a duchovnej kultúry Liptovskej Osady*“. Škoda, že na tomto mieste nevymenoval spomenuté aktivity, pretože zapadli v množstve genealogických údajov.

Emil ŠÍPKA: *Rodokmeň rodu Letaši*. 1998, 32 rkp. s. a 8 obr. príl.

V tretej štúdii sa autor preniesol na Oravu do Nižnej. Podľa svojho zaužívaného postupu nás najprv oboznamuje so základnými historickými údajmi o vzniku a vývoji

obce. Vo vlastnej genealogickej časti konštatuje, že dnes sa už nedá zistiť, kedy a odkiaľ prišiel prvý Letaši do Nižnej. Predpokladá, že najstarší člen rodu sem mohol prísť asi r. 1690. Jeho syn s neznámym krstným menom (* 1725) si tu našiel istú Katarínu (* 1726) a v Nižnej založil vlastný rod. Od tejto dvojice nás autor sprevádza ich potomkami až do súčasnosti.

Letašiovci z Nižnej na samom začiatku 19. storočia prešli aj do Tistenej. Z vetvy Teodora Letašiho sa Jozef na začiatku nášho storočia vysťahoval do USA. Mal iba dcéry, a tak priezvisko Letaši v Amerike nemalo pokračovateľov. Po ňom tri cesty do USA podnikol aj Ján Letaši, ten sa však z Ameriky vrátil.

Letašiovci okrem Nižnej a Tistenej sa v našom storočí usadili aj v Oravskej Lesnej. Významná je premena rodu po 2. svetovej vojne. Rýchly proces industrializácie na Slovensku a založenie priemyselných podnikov v Nižnej urobili zo synov roľníkov textilných a elektrotechnických pracovníkov.

Letašiovci nie sú náhodným bádateľským objektom autora rodokmeňa. Mária Letašiová sa ako učiteľka vo Vaňovke r. 1957 vydala za Emila Šípku z Liptovskej Osady, v tom čase učiteľa v Lokci. Autor predloženej práce preskúmal teda pôvod svojej manželky, čo je chvályhodný počin. Vďaka tejto práci máme k dispozícii podrobnú biografiu zanieteného člena našej spoločnosti i jeho rodiny.

Martin TRANČÍK: *Medzi starým a novým. História kníhkupectvej rodiny Steinerovcov v Bratislave. Mikrohistorický pokus.* Bratislava, Vydavateľstvo PT (Prístrojová technika) 1997. 260 s.

Martin Trančík, vysokoškôľák, r. 1986 emigroval so svojimi rodičmi do Švajčiarska. R. 1992 sa na niekoľko mesiacov vrátil do Bratislavy, kde sa zoznámil s kníhkupectvom Steiner i s jeho majiteľkou Selmou Steinerovou. Tu v ňom skisla myšlienka, že o rode napíše diplomovú prácu, čo aj uskutočnil. Ide o mimoriadne pozoruhodné a zrelé historicko-genealogické dielo. Druhý podnázov práce – „Mikrohistorický pokus“ – je zo strany autora neopodstatnene skromná charakteristika.

Práca opisuje 39 osôb rodu, ktorí žili v r. 1821-1948. Steinerovci pochádzajú z Kojetína na Morave, odkiaľ Žigmund v 30-tych rokoch minulého storočia prišiel do Bratislavy k staršiemu bratovi – remeselníkovi. Pokúšal sa vyštudovať za rabína, v skutočnosti sa uberal celkom iným smerom. V Bratislave sa r. 1848 oženil s vdovou po hodnárovi Königovi Jozefínou Bendinerovou, ktorá si rok predtým otvorila požičovňu kníh s antikvariátom. Obchod po r. 1848 fungoval pod menom Žigmunda Steinera. Steinerovci v meste zanedlho vlastnili až dve kníhkupectvá – jedno na rohu Suchého mýta a Konventnej ulice, druhé na Ventúrskej ulici. Pani Selma Steinerová toto druhé kníhkupectvo r. 1991 znovu otvorila.

Knižka o Steinerovcoch je nezvyklou vedeckou prácou, napísanou mimoriadne dobrým perom. Autor v práci doslova dynamickým spôsobom opisuje pohnuté osudy jednotlivých členov rodu. V prvom pláne je to veľmi citlivá genealogická práca. V druhom pláne je to aj sociologická sonda do života ťažko skúšanej židovskej rodiny, v ktorej je veľmi plasticky opísaný zápas židovskej ortodoxnej religiozity s prvkami moderného sekulárneho mešťanstva. Práca je súčasne veľmi hodnotným príspevkom aj k dejinám Bratislavy, pretože Steinerovci mnohými svojimi aktivitami priamo ovplyvňovali kultúry a spoločenský vývin mesta.

Hodnotenú knižku najvýstižnejšie charakterizuje posledná veta práce, ktorú ako záver svojho doslovu napísala pani Selma Steinerová: „*Martin Trančík predstavuje rod s toľkou akribiou a porozumením, s vedeckou presnosťou a láskavosťou, až sa človeku zdá, že aj on je Steiner*“.

Je to konštatovanie veľmi pravdivé.

Randy WASSERSTROM: *The Old Country and the New: A Wasserstrom Family History, 1780-1930.* Baltimore, Gateway Press 1997. 161 s.

Randy Wasserstrom je profesionálny astrológ v Severnej Karolíne. Vyrástol v Ohiu, kde na tamšej univerzite študoval odbor Dejiny židovstva. Po štúdiu pramenných materiálov k svojmu rodu v Izraeli (1971) napísal dejiny Wasserstromovcov. Tento svoj prvý elaborát odovzdal r. 1973 ako bakalársku prácu. Predložená knižka je doplnená o výskum na Slovensku, ktorý ako „výlet za koreňmi“ autor uskutočnil r. 1993.

V I. časti sleduje pôvod rodiny. Podľa tradície rod má korene v Haliči, odkiaľ prešli na východné Slovensko a potom do USA. Najstarší zistený predok žil r. 1750, meno Wasserstrom prijal až r. 1780. Je to výsledok známeho nariadenia Jozefa II., podľa ktorého si Židia neodkladne museli zvoliť nemecky znejúce priezvisko. Keďže členovia rodu žili pri toku vody, zvolili si meno Wasserstrom. Autor do svojej práce zahrnul 150 matričných záznamov a interviewoval vyše 50 žijúcich príbuzných. Najstarší predkovia žijúci na Slovensku boli roľníci a majitelia hostincov. Neskôr žili ako mešťania.

V II. časti sleduje Wasserstromovcov v USA. Prvý emigroval Samuel (1850–1939). Do Ohia prišiel r. 1876. Zarábali si ako podomový obchodník. Nasledovali ho ďalší príbuzní.

V III. časti uverejňuje výsledky najnovšieho výskumu.

Autor svoju prácu pokladá za čiastkový výsledok. Pokladá ju za podnet pre ďalších členov rodiny, aby pokračovali vo výskume.

Martina ZELENAYOVÁ: *Mimulost a súčasnosť rodu Zelenay.* Bratislava 1996, 80 rkp. s.

Súťažná práca M. Zelenayovej je výťahom z obsiahlej diplomovej práce, ktorou r. 1996 absolvovala štúdium archívniectva na Filozofickej fakulte UK. Pre nás je táto práca osobitne pritažlivá, pretože z tohto rodu pochádza aj prvý predseda našej spoločnosti – Roman Zelenay. Isto každý z prítomných sa rád oboznámi s jeho biografiou, ako ju spracovala jeho neteť – autorka dejín vlastného rodu Zelenayovcov.

„Roman Gabriel Ján Zelenay sa narodil 8. apríla 1952 v Bratislave. Po maturite na gymnáziu absolvoval v r. 1976 Farmaceutickú fakultu Univerzity Komenského a pripojil k svojmu menu titul RNDr. V r. 1976–1978 pracoval ako asistent a odborný asistent na farmaceutickej fakulte. V r. 1978–1983 bol interným aspirantom na prírodovedeckej fakulte, kde obhájil kandidátsku dizertačnú prácu.

V r. 1983–1984 a 1986–1990 bol oficiálne nezamestnaný, medzitým (1984–1986) sa vrátil na farmaceutickú fakultu ako odborný asistent. V období nezamestnanosti pôsobil ako simultánny kabinový tlmočník. V r. 1990–1991 bol námestníkom ministra medzinárodných vzťahov SR, v r. 1990–1992 poslancom Federálneho zhromaždenia za VPN a HZDS. Pôsobil ako podpredseda medziparlamentnej únie ČSFR, predseda rozhodcovskej komisie HZDS, člen svetovej medziparlamentnej únie v Ženeve. V r. 1970–1984 bol trénerom juniorských reprezentantov v ľahkej atletike. Je autorom publikácií z molekulárnej farmakológie (1981–1990), autor prvej učebnice genealógie v ČSFR.

Možno ešte dodať, že v r. 1990–1992 sa ako podpredseda Snemovne národov FZ a predseda FZ zaslúžil o rozdelenie ČSFR. Od prvých chvíľ vzniku samostatnej Slovenskej republiky 1. januára 1993 sa aktívne zapojil do jej politického formovania ako poslanec SNR a námestník ministra kultúry. V ďalšej činnosti mu zabránila tragická autonehoda 1. novembra 1993, ktorá predčasne ukončila jeho život. Zanechal manželku Ingrid Mariu Klester, s ktorou bol ženatý od r. 1979 a dve dcéry Moniku Ingrid Wandu a Barbaru Ingrid Wandu. Jeho pozostatky boli po spolopohrebi ukladé do rodinného hrobu v urnovom haji v Bratislave-Lamači.“

Je mi ľúto, že jeho významnú funkciu v našej spoločnosti autorka opomenula, že ho uviedla iba ako autora prvej učebnice genealógie v ČSFR. Keďže sme medzi aktívnymi genealógmi a viem si predstaviť, že všetci by o túto učebnicu mali záujem, nemôžem

neuviesť túto informáciu na pravú mieru. Tento údaj M. Zelenayová prevzala z diela „*Kto je kto na Slovensku 1991*“.

Roman Zelenay v skutočnosti iba plánoval napísať takúto prácu. Niektoré problémy predstavil na sympóziu v Ostrave r. 1983. Jeho príspevok na tému „*Problémy genealogického skúmania*“, v ktorom nastolil problémy: rod-rodina, genealogické tabuľky, filiácia a kočia zaujal nielen poslucháčov, ale hlavne organizátorov podujatia. Požiadali ho, aby svoje teoretické úvahy dokončil, že mu ich v Ostrave uverejnia. Žiaľ, toto dielo Roman Zelenay nedokončil. Rukopis, ktorý r. 1983 odznel v Ostrave a „*Menné kritérium v genealogickom bádani*“, ktoré predniesol r. 1993 na sympóziu v Častej-Papierňičke, opatruje jeho manželka. Do tlače ho mala pripraviť autorka súťažnej práce o Zelenayovcoch. Bolo by užitočné, keby toto dielo, hoci aj nedokončené, predsa len vyšlo.

JÁN ŽILÁK: *Jan Francisci Rimavský - genealógia rodu*. Rkp. 23 s. a 3 tab. príl.

Štúdia nás oboznamuje s kompletným rozrodом Francisciövcov od Jánovho prastarého otca tiež Jána – od r. 1747. Autor dal práci mimoriadny náboj. Začína veľmi faktograficky, avšak zakrátko sa jeho výklad rozvíja do nečakaných širok a súvislostí. Čitateľa zaujme vecný, ale aj vtipný výklad. Ján Žilák začína mať svoj osobitný slovník a štýl, ktorý robí jeho prácu veľmi pútavou.

Pravda, nejde tu len o pretlmočenie prameňov, nejde iba o významné opravy tradovaných faktov v literatúre (opravuje rok narodenia Jánovho otca, miesto narodenia Jánovej manželky – udáva sa Banská Štiavnica, v skutočnosti ide o Sv. Ondrej), ale aj o veľmi cenné priblíženie životných osudov najbližších Jánových potomkov žijúcich v USA a v Rusku.

Veľmi zaujímavý je údaj o nevydanom 412-stranovom životopise Jána Francisciho Rimavského. Pre mňa je prekvapujúce, že autor - historik využil tento prameň iba z genealogického hľadiska. Aspoň v poznámke by som bol očakával zhodnotenie tohto rukopisu, či by stálo za to, vydať ho.

Predloženú štúdiu musím charakterizovať ako vysoko profesionálnu, ktorá je doslova dramaticky vygradovaná a citlivo ukončená Jánovou smrťou. Ako epilóg treba chápať posledný odstavec, ktorý sa mi žiada doslova pretlmočiť: „*Jan Francisci, rodu verný Slovák, v ťažkých časoch pre slovenský národ zadarmo vychoval svoje tri deti, ktoré však nastúpili a realizovali samostatne svoje životné osudy ďaleko od neho. Oni ešte v stopách a myšlienkach otca pokračovali, o vnukoch a vnučkách sa to však povedať nedá, tým už postal, na ktorej baziroval starý otec, bola vzdialená a pôvodná slovenská krv sa stratila do nenávratna vo vírivare cudzieho sveta.*“

Očakávam, že práca výjde tlačou. Zaslúžila by si publicitu.

Všetky súťažné práce spolu so mnou posudzovali a hodnotili PhDr. Hana Hlôšková, CSc., a PhDr. František Zifčák. Všetci sme vyjadrili spokojnosť s úrovňou väčšiny prác. Pre budúcnosť sme sa rozhodli, že nedokončené diela – vyskytli sa dve - nebudeme prijímať do súťaže, autorom však ohotne poskytneme konzultácie.

Výsledok hodnotenia bol nasledovný:

Na 1. mieste sa umiestnila práca Martina Trančíka o históriu kníhkupeckej rodiny Steinerovcov. Na 2. miesto sme zaradili štúdiu Jána Žiláka o Jánovi Francisci-Rimavskom. 3. miesto sme prideliťi Frederikovi Federmayerovi za spracovanie súpisu obyvateľov Bratislavy z r. 1624.

Najbližšia súťaž o najlepšie genealogické práce bude za tri roky – na jeseň r. 2001. Tešíme sa na nové výsledky bádania.

BIBLIOGRAFIA - GLOSÝ

L'aigle et le lion dans le blason médiéval et moderne. Actes du IXe colloque international d'héraldique. Cracovie, 4-8 septembre 1995. Edites par **Stefan K. Kuczyński**, A I H. Warszawa, Académie internationale d'héraldique - Société polonaise d'héraldique, 1997, 358 s.

Zborník príspevkov prednesených na 9. kolokviu Medzinárodnej heraldickej akadémie v septembri 1995 v Krakove príjemne prekvapuje svojou skladbou aj rozsahom. Raz za dva roky sa konajúce kolokviá Akadémie sú vždy tematicky zamerané. V r. 1995 bolo toto podujatie orientované predovšetkým na erbové znamenie hostujúcej krajiny – na 700. výročie polskej orlice. Téma bola rozšírená aj na druhú najfrekvencovanejšiu heraldickú figúru - leva. Zborník prináša príspevky prednesené 26 aktívnymi účastníkmi kolokvia, z čoho 10 v nemčine, 8 vo francúzštine, 7 v angličtine a 1 v španielčine. Prevládajú príspevky zamerané na orlicu ako erbové znamenie poľského štátu, čomu sa venujú Alexy (SK), Grečylo (U), Kälde (S), Kuczyński (PL), Manescu (RO), Mrozowski (PL), Piech (PL) a Pudłowski (PL). Na všeobecnú heraldickú problematiku orlice, resp. orlice a leva sú zamerané príspevky Boudreaux (F), Brunnera (CH), Humphery-Smitha (GB), Matterna (CH) a Scheibelreitera (A). Ďalší autori venujú pozornosť jednej z figúr v iných národných heraldických systémoch, a to Amerlinck (MEX) levovi a orlici v mexickej heraldike, Bartholdy (DK) obom symbolom v dánskej dvorskej heraldike, de Boo (NL) frýzskej orlici, Cornaro (A) orlici v štátnom znaku Rakúskej republiky, Hye (A) dvojhlavému rímskonoemeckému cisárskemu orlovi, Louda (CZ) českému levovi, Medvedev (RU) ruskému poňatiu leva a orlice, Néveux (S) orlici a levovi v švédskej územnej heraldike, Pollastri (I) levovi v neapolskej heraldike, van den Straeten (B) emblémom z obdobia Karola Veľkého, ovplyvňujúcim ďalšie užívanie predmetných figúr, Strohmanna (D) levovi ako symbolu mesta Ríma počnúc, Vajay (CH) orlici a levovi v uhorskej heraldike a de Vasconcellos (BRA) orlovi a levovi v heraldike brazílskej. Zborník prináša veľký počet čiernobielych ilustrácií, reprodukuje priebeh a program kolokvia, obsahuje menný zoznam jeho účastníkov (s uvedením ich adries) a registruje aj 4 výstavy usporiadané počas kolokvia v Krakove, medzi nimi našu, uvedenú pod názvom *The Contemporary Slovak Heraldic Creativity*, prezentovanú aj zásluhou Slovenského inštitútu vo Varšave a inštalovanú a otvorenú Z. G. Alexym a M. Šišmišom.

Z. G. Alexy

Roman Klimeš: *Symboly Československé národní rady z let 1916-1918.* Vexilologie č. 106 (Praha 1997), s. 2011-1013.

Autor, český vexilológ žijúci v Bonne, približuje symboly parížskej Čs. národnej rady (Masaryk, Beneš, Dürich, Štefánik) - znak, používaný od r. 1918, pečať (autorom oboch bol americký Čech, grafik Rudolf Růžička) a vlajku, ktorá bola po prvýkrát publikovaná v septembri 1918 na propagačnom materiály ČSNR vo Washingtone. Jej autorom bol M. R. Štefánik a na sklunku r. 1918 bola tiež zavedená ako čs. vojnová vlajka a prápor ruských légii na Sibíri. (-gh-)

Peter Zubko - Ľuboslav Hromják: *Košické biskupy.* Vranov nad Topľou 1998, 38 s.

Sabinovský kaplán a poslucháč Cyrilometodskej bohosloveckej fakulty UK – Teologického inštitútu v Spišskom Podhradí – to sú autori a súčasne vydavатели tohto dielka. Obsahuje životopisy košických biskupov ilustrované ich portrétmi, podpismi a erbami. Pri prekrasovaní erbov autori vychádzali najmä z jedinečnej, takmer kompletnej zbierky

pečatidiel a pečiatok košických biskupov, uložené v archíve Arcibiskupského úradu v Košiciach. (*Prácu si za 25,- Sk možno objednať na adrese: Peter Zubko, 094 21 Nižný Hrabovec 267*). (- gh-)

DVE VÝSTAVKY ERBOV V LEVOČI

Možno práve budúci heraldici či výtvarníci prezentovali svoje práce na milej výstave, ktorá bola pod názvom Rodinné erby nainštalovaná v priestoroch Múzea školstva a pedagogiky v Levoči od 26. februára do 20. apríla 1998.

Zrodila sa z podnetu Klubu učiteľov dejepisu v okrese Levoča v spolupráci s Múzeom školstva a pedagogiky v Levoči, ktorí vyhlásili súťaž pre žiakov 2. stupňa základných škôl o najkrajší rodinný erb. Inšpiráciou pre túto súťaž bola výstavka erbov spišských obcí vo výstavnej miestnosti Štátneho oblastného archívu v Levoči z príležitosti 1. archívnych dní, ktoré sa konali v októbri minulého roku v Poprade: túto výstavku si od októbra do konca roka 1997 prezrelo vyše 1400 žiakov základných škôl. Pod vplyvom dojmov i vlastných nápadov vzniklo vyše 1000 žiackych prác rôznej úrovne, z ktorých na výstavu bolo vybraných asi 100. Prísne heraldické pravidlá však neubrali deťom na fantáziu. Zaujali ich prevažne hovoriace erby. Výstižným a pekne spracovaným bol napríklad erb žiačky Kubusovej, ktorá do štítu zakomponovala kocku. Iné vyjadrovali povolanie ich rodičov či ich vlastnú záujmovú činnosť. Deti pre svoje práce využívali v prevažnej miere papier a drevo. Niektoré svojou rezbárskou úrovňou sa takmer priblížili umeleckému dielu. Nemožno si nevšimnúť úsilie detí zrakovo postihnutých zo Základnej školy internátnej pre nevidiacich v Levoči a ich pokusy vytvoriť erb ich rodiny.

Úspešnosť súperenia o najkrajší rodinný erb, jej ohlas medzi žiakmi i nadšenie medzi pedagógmi sa má stať výzvou pre súťaž celoštátneho charakteru v nasledujúcom roku.

Alena Kredatusová

HERALDICKÁ SÚŤAŽ V LIPTOVskej LÚŽNEJ

Jedným z viacerých projektov realizovaných na základnej škole v Liptovskej Lúžnej je projekt regionálnej výchovy. Jej prvky možno veľmi úspešne uplatňovať v predmete dejepis, najmä vyučovaním regionálnej histórie. Rôzne typy súťaží sú pre žiakov silným motivačným faktorom, dokážu u nich vzbudiť značný záujem o určitú tému. Takou je i heraldika. Je blízka ich videniu sveta, ktorý je farebný. Vyjadrovanie sa výtvarnou skratkou lepšie korešponduje s ich schopnosťami ako slovný opis.

Z týchto dôvodov bola na škole vyhlásená súťaž Návrh erbu s využitím regionálnych prvkov. Súťažiaci mohli navrhnúť erb svojho rodu alebo školy. V návrhu mohli použiť pracovné nástroje typické pre povolanie ich predkov či región vôbec, charakteristické rastliny, zvieratá, kopce, stavby nášho regiónu a pod.

V prípravnej fáze boli žiaci zoznámení, primerane ich veku, so základnými pravidlami heraldiky. Pri tvorbe návrhov erbov pracovali samostatne. Súťaže sa zúčastnilo 33 žiakov z 5.-8. ročníka. Práce hodnotila 3-členná komisia. Hlavné kritériá pre pridelenie učiteľského počtu bodov boli: dodržiavanie heraldických pravidiel, uplatnenie regionálnych prvkov a estetická úroveň návrhu. Pat najlepšími návrhmi bolo odmenených vecnými cenami. Palmu víťazstva si odniesla siedmačka Lucia Veselovská.

Olga Kollová

KRONIKA

STRETNUTIE BABČANOVCOV sa uskutočnilo 9. augusta 1997 v Solčanoch, okr. Topoľčany. Slávnosť, ktorej sa zúčastnilo vyše 300 nositeľov tohto mena, sa začala svätou omšou. Predok rodiny Jozef Babčan (1838-1931) bol sčítaným a rozhladeným človekom, pred r. 1918 pôsobil ako richtár obce, viac rokov bol členom rady Nitrianskej župy. Jeho rodina bola naozaj veľmi rozvetvená - Babčanovci evidujú 1490 príbuzných, z toho 175 nežijúcich. Stretnutie sa uskutočnilo vďaka dnes už 74-ročnej p. Irene Hainovej. (gh)

POSLEDNÝ PRIAMY POTOMOK ruského básnika A. S. Puškina – 84-ročný právnik Grigorij Puškin zomrel 28. októbra 1997 v Medvedkove (Rusko). Bojoval vo veľkých bitkách 2. svetovej vojny, krátko pôsobil v armáde a neskôr v nakladateľstve Pravda. Jeho prastará matka N. Gončarovová často navštevovala sestru Alexandru, vyd. Friesenhofovú v Brodzanoch. V r. 1979 tu vzniklo múzeum (dnes Slovanské múzeum MS), v ktorého expozícii možno nájsť doklady o kontaktoch Puškinovcov so Slovenskom. (J. Bada, Praha, gh)

RÁD ZLATÉHO RÚNA bol názov prednášky Attilu Pandulu, budapeštianskeho faleristu, heraldika a tajomníka Maďarskej genealogickej a heraldickej spoločnosti, ktorá 7. novembra 1997 odznela na radnici v Rožňave. Podujatie zorganizovala miestna organizácia Cse-madoku a Ungarisch Historischer Verein Zürich. (gh)

VALNÉ ZHROMAŽDENIE Rodostromu Grmanovcov sa konalo 22. novembra 1997 v Bratislave. Hovorilo sa na ňom aj o prvom plese tohto aktívneho rodového združenia, ktorý sa uskutočnil 22. februára 1997. Zúčastnilo sa ho 190 osôb. (V. Greman, Lehota pod Vtáčnikom)

V JANUARI 1998 bol Ministerstvom vnútra SR zaregistrovaný spolok Moravský rod Dobrovoľný. Sídli v Martine, združuje najmä nositeľov priezviska Dobrovoľný, 3-krát do roka vydáva vlastný časopis, buduje svoj archív a knižnicu a pracuje na tvorbe „Svetovej knihy Dobrovoľných“. Členovia sa po prvýkrát zišli 8.–9. mája 1998 na statku Lhota-Klučov na Třebíčsku (ČR). Počas stretnutia si prezreli starý majetok a zoznámili sa s výsledkami doterajších výskumov tohto pôvodne mlynárskeho rodu. Adresa združenia je: Moravský rod Dobrovoľný, V. Žingora 58, 036 01 Martin. (I. Dobrovoľný, Martin)

PRI PRÍLEŽITOSTI 650. VÝROČIA založenia Karlovej univerzity v Prahe udelilo jej vedenie jubilejné medaily niekoľkým desiatkám vedcov a pedagógov z celého sveta. Jedným z poctených bol i Prof. PhDr. Jozef Novák, DrSc., predseda našej spoločnosti. Slávnosť sa uskutočnila 4. apríla 1998 v pražskom Karolíne. (gh)

JEDNÝM Z MALA SLOVENSKÝCH MIEST, ktoré sa môže pochváliť básňou na svoj erb, je Trenčín. Pochádza z r. 1588 a jej autorom je humanistický vzdelanec Valerián Máder. V preklade M. Okála a súčasne prebásnená J. Buzássym vyšla v r. 1988 znova. Krišt bibliofilie sa uskutočnil 6. mája 1998 v Trenčíne. Vydalo ju Mesto Trenčín v spolupráci s Tienčianskym múzeom. (gh)

V DIAKOVEJ PRI MARTINE sa v máji 1998 uskutočnilo prvé stretnutie potomkov rodu Ilgo-Dražkovský. Rod je jedným z najstarších zemianskych rodov v Turci, jeho história siaha do r. 1242. Jeho príslušníci zastávali funkcie turčianskych županov, boli činní ako učitelia a podnikatelia. Asi 80 prítomných si zvlášť pripomenulo pamiatku Jozefa Ilgu Dražkov-

ského, ktorý pôsobil v USA. V súčasnosti rodina pátra po príbuzných v Maďarsku, Rakúsku, Chorvátsku a Rusku. (P Ilgo, Bratislava)

ZAČIATKOM JUNA 1998 sa v Mlynčekoch uskutočnilo stretnutie rodiny Čekovských. Na mieste, kde sa pred 104 rokmi usadil Filip Čekovský, jeden zo zakladateľov tejto obce, sa zišlo 57 jeho potomkov (po štyroch z jeho 7 detí). Mnohí z nich zavítali do Mlynčekov po prvý raz. Zážitkom bol organový koncert Magdy Vlkovej, pražskej klavírnej virtuózky (autorky hudby k muzikálu Dracula), a Mariána Čekovského, redaktora košického rozhlasu (L. Matajčíková, Kežmarok)

V ORAVSKOM VESELOM sa 26 – 27. júna 1998 stretli Pisarčíkovci, potomkovia rodín, pochádzajúcich z oravského a spišského Zamaguria. Niektoré prišli kompletne – od dedov po všetkých vnukov, aby spoločne vyhlásili Goralskú republiku. Táto siaha od Sliezska až po dedinku Goralov v Turecku. Formuje sa jej vláda na čele s bačom, valachmi a honelníkmi. Jej občania naďalej pokračujú v mapovaní vzájomných vzťahov, o i prostredníctvom Internetu (početní Pisarčíkovci žijú v USA). (Orava 14. 7. 1998)

„THE MOJKO GIRLS FAMILY REUNION“ – stretnutie sestier Mojkových a ich potomkov sa uskutočnilo 28. júna 1998 vo verejnom parku Sv. Františka v Milwaukee. Predkovia tejto rodiny prišli do USA začiatkom nášho storočia, pochádzali z Liptovského Mikuláša a Lazov pod Makytou a usadili sa v oblasti Milwaukee. (gh)

VALOVIČOVCI hlásiaci sa k šľachtickému rodu Kálnických-Valovičovcov sa 6. júna 1998 stretli v Kálnici, okr. Trenčín. Stretnutie, na ktorom sa zišlo 32 záujemcov, inicioval 75-ročný Michal Krajčík z Mníchova. Prítomní podporili návrh zapísať Valovičovskú kúriu v Kálnici do zoznamu kultúrnych pamiatok. (Trenčianske noviny 7. 7. 1998)

TRETIE STRETNUTIE BARICOVCOV zorganizoval 22. augusta 1998 v Turanoch, okr. Martin bývalý ev. farár Alexander Barica. Pamiatku predkov si prítomní utúlili slávnostnou príležitostnou bohoslužbou a programom, ktorý pokračoval na miestnej ev. fare. Rod má korene na územiach dnešnej Juhoslávie, jeho členovia prišli na Slovensko v období tureckých výbojov, kde boli neskôr nobilitovaní. V našom storočí vyšlo z neho viacero významných vedcov a kultúrnych pracovníkov. (gh)

„VELVYSLANEC“ SGHS MS v Prahe a známy čs. „badalóg“ Josef Bada 30. augusta 1998 oslávil osemdesiatku. Pri tejto príležitosti mu ďakujeme za doterajšiu spoluprácu a do ďalších rokov mu prajeme všetko najlepšie. (gh)

2. ROČNÍKA LETNEJ ŠKOLY PRAKTICKEJ GENEALOGIE, ktorej sa uskutočnil v dňoch 3.-5. septembra 1998 v Martine, sa zúčastnilo asi 80 záujemcov. Seminár bol tentokrát zameraný na špecifiká genealogického výskumu rôznych etnických, sociálnych, náboženských skupín a vystahovalcov. Medzi prednášajúcimi boli i kolegovia z Juhoslávie, ČR, USA a Ukrajiny - J. Marko, J. Ošanec, V. Markl, D. B. Gardiner a S. Lysenko. Súčasťou programu bolo vyhodnotenie 2. ročníka súťaže Najlepšie genealogické práce a predstavenie slovenskej verzie genealogického programu Brother's Keeper. (gh)

7. SEPTEMBRA 1998 bola v Dome zahraničných Slovákov v Bratislave pokrstená knižka Prof. Dr. Jána Marku z Nového Sadu – Senianski Markovci v Kovačici. Dielo púta zaslúženú pozornosť o i preto, že je po dlhých desaťročiach novou genealogickou lastovičkou z Dolnej zeme (vyšlo v Kovačici). Pri jeho bratislavskom křte asistovali novosadský slovakista Prof. Michal Týr a Prof. Jozef Novák, predseda našej spoločnosti. (gh)

TITO V SECI DOBRE VEDGA PO SLOVENSZKY...

Milan Šišmiš

Otázkou slovacity slovenskej šľachty sa zaoberali viacerí autori. V posledných rokoch azda najviac historik Branislav Varsík (Otázky vzniku a vývinu slovenského zemianstva, Bratislava 1988), či – v súvislosti s diskusiou o písaní mien historických rodov – profesor Jozef Novák a Dr. Pavel Horváth. Na kuriózný príspevok k tejto téme nás nedávno upozornil Dr. Ladislav Vrtel (ktorý objavil a pre naše účely preložil p. Anton Semeš). Ide o pasáž o Slovákoch v práci *Hungaria in parabolis* od Antona Sirmaya (1747-1912).

Sirmai pochádzal zo zemplínskej zemianskej rodiny, z Prešova. Začas pôsobil v správe Zemplínskej stolice, neskôr ako prísediaci kráľovského súdu v Budíne a potom znova – ako sudca a kráľovský radca – v Prešove. Určitú dobu „zabŕdal“ aj do politiky, oponoval cisárovi Jozefovi II., odmietal jeho reformy, najmä zavádzanie nemčiny ako úradného jazyka v stoliaciach. Po päťdesiatke sa z verejného života stiahol a venoval sa svojmu hospodárstvu (dorábaniu tokajského vína) a koníckom (o. i. uhorským, najmä regionálnym dejinám a genealógiu vlastného rodu). *Hungariu in parabolis*, čiže „Uhorsko v prirovnaniach či komentáre na príslovia a žarty Uhrov... napísané v historicko-žartovnom štýle“ vydal s pomocou priateľov v r. 1804 v Budíne, resp. v Pešti.

Celé dielo vrátane paragrafu 112, ktorý nás zaujíma najviac, je napísané po latinsky. V úvode spomenutej časti sa píše (prekladáme) „*Konečne, keďže silu uhorského pešieho vojska vždy sčasti tvorili Slováci („Slavi“), ich zásluhy si vyžiadali, aby mnohé z ich rodín boli obdarované šľachtictvom a rozsiahlymi majetkami. Hľa, tu je ich katalóg*“ Veršovaný zoznam, ktorý nasleduje, obsahuje mená známych, ale aj menej známych (ak vôbec známych) rodov. Ak by ste sa zdĺhavého čítania tejto „básne“ chceli vzdať, môžete skočiť rovno na koniec (jej pointa totiž leží práve tam). Celý text prepisujeme aj s prípadnými chybami:

Caeterum sicut robur militiae pedestris Hungaricae semper Slavi in parte constituebant, ita meritis eorum exigentibus plurimae ex ns Familiae Nobilitate, et amplis possessionibus donatae sunt. En! earum Cathalogum:

*Radvánszky, Mednyánszky,
Trstyánszky, Rudnyánszky,
Lokcsánszky, Nyiznyánszky,
Horánszky, Ruzsánszky.*

*Niczky, Podmaniczky,
Beniczky, Parniczky,
Csemniczky, Hliniczky,
Nec non Kaszaniczky.*

*Andreánszky, Turánszky,
Csernyánszky, Szucsánszky,
Kubranszky, Piestyánszky,
Atque Madocsánszky.*

*Tandem Jezerniczky,
Dubniczky, Styavniczky,
Moszticzky, Ledniczky,
Atque Dobrovniczky.*

*Ita Lipovniczky,
Atque Dobraviczky,
Klobusiczky, Lipszky,
Nec non Motesiczky*

*Stupiczky, Duliczky,
Vi et Deszericzky,
Hodiczky, Miticzky,
Rusiczky, Csalticzky*

*Borsiczky, Velcsiczky,
Melcsiczky, Reviczky,
Recsiczky, Scharfficzky,
Rokiczky, Keviczky*

*Demum Domaniczky,
Atque Nozdroviczky,
Sic Lilomericzky,
Nec non Markoviczky*

*Tuchinszky, Prusinszky,
Kinszky, Malatinszky,
Maretinszky, Zlinszky,
Lusinszky, Dedinszky*

*Kubinszky, Budinszky,
Atque Wkolinszky,
Bretsinszky, Micsinszky,
Nec non Bukovinszky*

*Sztareczky, Draveczky,
Medveczky, Nedeczky,
Frideczky, Hrdeczky,
Nec non Zathureczky*

*Ebeczky, Bereczky,
Iabreczky, Szadeczky,
Szeleczy, Veleczky,
Ita Barthodeczky,*

*Prileczky, Zarjeczky,
Atque Maloveczky,
Rembeczky, Horeczky,
Demum Polereczky*

*Benyouszky, Zsitkovszky,
Rakovszky, Szulyouszky,
Marsovszky, Petrovszky,
Hrabovszky, Bulovszky*

*Tarnovszky, Hvicsovsky,
Rassovszky, Visnyovszky,
Lipovszky, Zorkovszky,
Atque Urbanovszky*

*Tandem Matyasovszky,
Szoczovszky, Borovszky,
Koczkovszky, Klimovszky,
Nec non Ozorovszky,*

*Porro Szuhodolszky,
Atque Ieszenovszky,
Lukovszky, Bludovszky,
Szászky, Bujanovszky*

*Demum Beharovszky,
Vi et Popinovszky,
Klussovszky, Grodkovszky,
Tandem Kohanovszky*

*Richvaldszky, Fridvaldszky,
Majerszky, Podhraczký,
Podhorszky, Závodszy,
Atque Mezuhradczky*

*Porubszky, Okruczky,
Pulszky, Osztróluczky,
Potoczky, Lehóczky,
Atque Dlhóluczky*

*Iamborszky, Záborszky,
Predmerszky, Szeptenszky,
Barvulszky, Rozvadczky,
Dvoreczky, Preztenszky*

*Teistenszky, Brisztenszky,
Sztterjenszky, Ieszenszky,
Tito v seci dobre
Vedga po slovenszky*

Dalej autor pokračuje latinským textom o uhorských Nemcoch

INHALT

In der ersten Abhandlung widmet J. Perniš der Vermählungspolitik des ungarischen und polnischen König Ludwig I. Großen aus dem Haus Anjou Aufmerksamkeit, deren Objekt seine Nichte Elisabeth von Ungarn fast 15 Jahre lang war. Sie wurde 1353 geboren und zum erstenmal wurde sie bereits 1356 dem mährischen Markgraf Jost von Luxemburg verlobt. Das zweite Mal (wahrscheinlich 1362) wurde sie mit dem österreichischen Herzog Albrecht III. von Habsburg und das dritte Mal (1366) mit dem tschechischen König Wenzeslaus IV. verlobt. Zuletzt wurde sie an Philipp II., den Prinzen von Tarent verheiratet. Die Ehe mit ihm bestand nur 3 Jahre. Ihrer Rolle machte ihr Tod 1380 ein definitives Ende. Der Autor behandelt ausführlich die Umstände der einzelnen Heiratsprojekte.

Der junge Historiker F. Federmayer verfolgt die Lebensgeschicke zweier Kleinadeliger aus den slowakischen Landgemeinden (Juraj Rakovický stammte aus der Umgebung von Trnava, Václav Dobrašovský aus Motešice-Dobrašov), der in die 2. Hälfte des 17. Jh. eine beachtenswerte Karriere der königlichen Beamten gemacht hatten. An ihnen zeigt der Autor Schicksale vieler anderen Kleinadeligen, die in der damaligen Hauptstadt des Königreichs Ungarn – in Bratislava – ihre Betätigung gesucht und gefunden hatten.

T. Tandlich behandelt die Entstehung, die Tätigkeit und die Symbole der Handelszünfte in den sog. freien königlichen Städten der Ostslowakei – Košice, Prešov, Levoca (diese Städte waren direkt dem Herrscher unterstellt). Die älteste in diesem Gebiet war die Zunft in Košice, gegründet 1446. In dem Ostslowakischen Museum in Košice sind vier Siegelstöcke derselben aufbewahrt – je einer aus dem 17. und 19. Jh., zwei aus dem 18. Jh.

V. Morišová, die Landsmännin des bedeutenden slowakischen Dichters Ján Smrek, mit eigenem Namen Čietek (1898–1982), verfolgt die Entwicklung der Familie Čietek. In dem 17. und 18. Jh. war diese Familie in Melčice (Kreis Trenčín) weit verzweigt. Ihre Mitglieder widmeten sich anfänglich nur der Landwirtschaft, später auch dem Gewerbe (Kürschnerei, Schneiderei, Schusterhandwerk). Der Dichter kam aus einer religiös und national gemischten Ehe (Vater war Slowake, Evangeliker, die Mutter eine aus der Steiermark stammende Katholikin) und hatte insgesamt 13 Geschwister. Die Familie war sehr arm und überraschenderweise wechselte sie die Wohnorte. Die Verwandten des Dichters leben bis heute noch – überwiegend in der Westslowakei.

Der Kustos des Staatlichen Archivs in Krakau F. Zaczny bietet uns eine Übersicht über die Matrikeln aus einigen Städten der Zips aus den Jahren 1764–67 an, die sich in Polen befinden. Das ist Folge davon, daß dieses Gebiet eine längere Zeit zu Polen gehörte.

In dieser Nummer kann auch das Profil der 1995 gegründeten Slowenischen genealogischen Gesellschaft gefunden werden, sowie die Auswertung des 2. Jahrgangs des Wettbewerbs um die besten genealogischen Arbeiten, die die Slowakische genealogisch-heraldische Gesellschaft im September 1998 organisiert hatte, und Berichte außerdem über die heraldischen Wettbewerbe in den Schulen und Familientreffen, deren Zahl in der Slowakei ständig wächst.

SUMMARY

In the first study Juraj Perniš pays attention to the wedding policy of Louis I the Great of Anjou, King of Hungary and Poland, the object of which was almost for fifteen years his niece Elisabeth of Hungary. She was born in 1353 and for the first time she became engaged in 1356 already – to Jost of Luxemburg, Markgraf of Moravia. Next time (about 1362) she was engaged to Albrecht III of Hapsburg, Duke of Austria, the third time (1366) to Wenceslas IV, King of Bohemia. Finally, in 1370 she got married to Philip II, Prince of Tarento. She lived in marriage with him just for three years. Her role definitely finished by her death in 1380. The author analyzes in detail circumstances of particular wedding projects.

Young historian Frederik Federmayer follows life stories of two noblemen coming from the Slovak countryside (Juraj Rakovický came from Trnava region, Václav Dobrašovský from Motešice-Dobrašov) who made remarkable careers as royal officials in the second half of the seventeenth century. Their examples illustrate fortunes of dozens of other lower noblemen who sought and found their positions in the former capital of the Hungarian Kingdom – in Bratislava.

Tomáš Tándlich's study shows the rise, functioning and symbols of trade guilds in the so-called free royal towns in East Slovakia – in Košice, Prešov and in Levoča (these towns were under the sovereign's control). The oldest trade guild in the region was the one in Košice, founded in 1446. Four of its sealing sticks are deposited at the East Slovakian Museum in Košice – one of the seventeenth and nineteenth centuries, two of the 18th century.

Viera Morišová, a native of the outstanding Slovak poet Ján Smrek, Čietek by his family name (1898–1982), follows the Čietek family development. In the seventeenth and eighteenth centuries the family was branched out at Melčice (Trenčín District). First its members gave themselves up to farming, later on to crafts as well (fur coats craft, dressmaking, boots craft). The poet came from the mixed marriage as to religion and ethnicity (father was Slovak, Evangelical, mother, Catholic came from the Styria) and has thirteen brothers and sisters. The family was rather poor and used to migrate frequently. The poet's relatives live up to this time – largely in West Slovakia.

The custodian of the State Archives in Kraków Franciszek Zacny gives a survey of some Zips parish registers from the years 1764–1767 that are preserved in Poland as the territory belonged to it for a longer period.

In the issue one can find a profile of the Slovenian Genealogical Society, founded in 1995, results of the second year of the competition for best genealogical works, organized by the Slovak Genealogical-Heraldic Society at the Matica slovenská in September 1998, information on school heraldic competitions and family reunions that keep increasing in Slovakia.

CONTENTS

ARTICLES

Jaroslav Perniš: Elisabeth of Hungary (1353-1380) in the snares of dynastic policy / 3

Frederik Federmayer: Officials of the Hungarian Royal Chamber

Juraj Rakovický and *Václav Dobrašovský* / 13

Tomáš Tandlich: Trade guilds in free royal towns in East Slovakia and their sealing sticks / 22

Viera Morišová: A contribution to the genealogy of Ján Smrek / 26

SOURCES

Franciszek Zaczny: Parish registers from Spiš in Poland / 30

SOCIETIES – INSTITUTIONS

Peter Hawlina: The Slovenian Genealogical Society / 32

COMPETITION

Jozef Novák: Competition for the best genealogical works 1998 / 33

BIBLIOGRAPHY – COMMENTARIES / 43

CHRONICLE / 45

CURIOSITIES / 47

INHALT / 49

SUMMARY / 50

The Slovak Genealogical-Heraldic Society at the Matica slovenská (established 1991 in Martin, Slovakia) encourages those interested in genealogy, heraldry, and related branches, in particular researchers of the origin of Slovakia related families and persons. For this purpose it gives consultation, organizes scholarly and educational undertakings, publishes semi-annual „Genealogicko-heraldický hlas“ and other publications, launches various research projects concerning investigation into sources, and maintains its own library and archives.

The Society is open to members both from Slovakia and foreign countries. The individual or institutional member will be registered after filling a membership form and paying a membership fee (20 USD per year).

Membership forms, cheques and further inquiries should be forwarded to: Slovak Genealogical-Heraldic Society at the Matica slovenská, Novomeského 32, 036 52 Martin, Slovakia. Phone: 421-842-313 71. Fax: 421-842-331 88.

Genealogicko-heraldický hlas. Časopis Slovenskej genealogicko-heraldickej spoločnosti pri Matici slovenskej. ISSN 1335-0137. Vychádza 2-krát do roka. Cena jedného čísla 35 Sk. Ročné predplatné 70 Sk (pre členov SGHS MS je zahrnuté v členskom príspevku). Distribúciu pre členov SGHS MS zabezpečuje SGHS MS, Novomeského 32, 036 52 Martin. Objednávky a predplatné nečlenov prijíma a širšiu distribúciu zabezpečuje Vydavateľstvo Matice slovenskej, Múdroňova 1, 036 52 Martin.

Ročník 8/1998. Číslo 2. Zostavovateľ a zodpovedný redaktor: Milan Šišmiš. Preklady cudzojazyčných resumé: PhDr. Viliam Mruškovič (nemčina), Mária Okálová (angličtina). Preklady príspevkov: Milan Šišmiš (poľština), Pavla Kováčová (slovinčina). Fotografie, reprodukcie a vyobrazenia: Archív literatúry a umenia MS Martin, Archiwum Państwowe Kraków, Štátny okresný archív Trenčín, archív SGHS MS a archívy autorov. Technická spolupráca: Karin Šišmišová, Ing. Milan Novák. Grafická úprava: Vydavateľstvo Mahéšvaránanda Joga v dennom živote Martin. Milan Šišmiš. Tlač: ALFAprint, Martin. Vydala Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť pri Matici slovenskej v spolupráci s Vydavateľstvom Matice slovenskej.

© Matica slovenská, Martin 1998

Veda - vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied
vydalo v r. 1998 prácu

Milana Majtána
NÁZVY OBCÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dielo uvádza súčasné i historické názvy všetkých slovenských lokalít, je preto dôležitou pomôckou pre tých, ktorí uskutočňujú alebo chcú uskutočňovať genealogický výskum na území Slovenska

Cena: 477,- Sk

Prácu si možno objednať na adrese:

Veda, Bradáčova 7, 851 02 Bratislava, tel.: 07-63832259

Adresy autorov:

Mgr. Frederik Federmayer, Lachova 12, 851 03 Bratislava
Peter Hawlina, dipl. oec., Lipica 7, 64220 Škofja Loka, Slovenija
Viera Morišová, 913 05 Melčice-Lieskové 316
RNDr. Jaroslav Perniš, A. Bednára 5/21, 971 01 Prievidza
Mgr. Tomáš Tandlich, Drevená 10, 811 06 Bratislava
Franciszek Zacny, ul. Szpitalna 21, 32-020 Wieliczka, Polska